

Discipelschap, Gemeenschap en Missie

Hoe de *Learning Community* ondersteunt in missionair gemeente zijn

Afstudeerproject HBO- Theologie, CHE 2012

Studenten:

Theo Velthuysen

Jelmer Slager

Afstudeercoach Christelijke Hogeschool Ede

Dhr. N. Belo

Opdrachtgever Nederland Zoekt...

Dhr. R.J. Setz

Woord vooraf

Het document dat u voor u heeft is het verslag van een zoektocht. De zoektocht van Nederland Zoekt... (NLZoekt...), die van de deelnemers van de *Learning Community* (LC) en onze eigen zoektocht. Wat onze zoektocht betreft is die begonnen met een verlangen om wat we zelf gevonden hadden bij Jezus Christus door te willen geven. Vanwege dat verlangen zijn wij beiden de opleiding GPW gaan volgen. Hier wilden we toegerust worden om dienstbaar te zijn in Gods koninkrijk. We zijn dankbaar voor alle kennis en vaardigheden, die we tijdens deze studie op hebben mogen doen. Maar daarmee was onze zoektocht niet ten einde, want door de studie is de kloof tussen ons als christenen en de mensen om ons heen niet overbrugd. De blijvende zoektocht is voor ons de aanleiding geweest om contact op te nemen met NLZoekt... voor een afstudeeropdracht. We zagen bij hen hetzelfde verlangen, dezelfde zoektocht en zij leken iets gevonden te hebben om de brug te slaan. In de periode die we bij NLZoekt... hebben meegelopen zijn we deel geweest van het proces, dat NLZoekt... in deze pioniersfase doormaakt. We zijn erg blij met de ruimte die we hierin hebben gekregen. Met deze zoektocht hebben we niet het definitieve antwoord gekregen, behalve dan dat we tot dat Jezus terugkomt zullen moet blijven zoeken naar "*the least, the lost and the lots*". Wel hebben we hoop gekregen, dat er ook voor de kerk in een postchristelijke en postmoderne samenleving begaanbare wegen zijn om het goede nieuws van de redding door Jezus bekend en relevant te maken. Die hoop is gebaseerd op de ontwikkeling die we bij de deelnemende teams aan de LC op gang hebben zien komen. We hebben iets moois zien ontkiemen dat begint te groeien. We zullen ook na het afronden van deze opdracht de ontwikkelingen bij NLZoekt... blijven volgen en meemaken. Samen met NLZoekt... zien we uit naar de oogst die God door deze ontwikkeling gaat geven.

Theo Velthuysen
Jelmer Slager

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF.....	1
INHOUDSOPGAVE.....	3
HOOFDSTUK 1 SAMENVATTING.....	5
HOOFDSTUK 2 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	6
HOOFDSTUK 3 HET ONDERZOEK.....	11
HOOFDSTUK 4 3 DIMENSIONAL MINISTRY EN DE LEARNING COMMUNITY.....	15
HOOFDSTUK 5 THEOLOGIE	21
HOOFDSTUK 6 SAMENVATTING BEANTWOORDING THEORETISCHE DEELVRAGEN.....	26
HOOFDSTUK 7 PRAKTIJKONDERZOEK.....	27
HOOFDSTUK 8 THEOLOGISCHE REFLECTIES	36
HOOFDSTUK 9 SLOTWOORD.....	41
HOOFDSTUK 10 LITERATUURLIJST.....	42
BIJLAGE I INTERVIEWS DEELNEMENDE TEAMS LC.....	43
BIJLAGE II VEHIKELS.....	51
BIJLAGE III LIFESHAPES.....	52

Hoofdstuk 1 Samenvatting

Hieronder vindt u de presentatie van de belangrijkste conclusies van ons onderzoek naar de LC. De conclusies zijn getrokken op basis van een participatief onderzoek, enquêtes, interviews en literatuuronderzoek. De onderbouwing van de conclusies vindt u bij de beschrijving van de verschillende onderzoeken. De samenvatting schrijven we aan de hand van de processtappen die op de bijeenkomsten van de LC genomen worden.

What is?

De kerk in Nederland bevindt zich in een postmoderne en postchristelijke samenleving. Veel kerken zoeken wegen om relevant te zijn. NLZoekt... is onderdeel van deze zoektocht, vanuit het geloof dat het Evangelie van Jezus Christus ook vandaag een belangrijke boodschap heeft voor de wereld om ons heen. Het zoeken richt zich met name op het overbruggen van de afstand die er tussen kerk en samenleving is. Op de LC wordt de verantwoordelijkheid om deze afstand te overbruggen bij de kerk gelegd, omdat het voorbeeld van de kerk Jezus is. Zoals Hij door Zijn menswording de afstand tot de Vader heeft overbrugd, zo moet de kerk de afstand tot de maatschappij overbruggen. St.Thomaskerk uit Sheffield (ENG) lijkt hier met het inzetten van missionaire deelgroepen een begaanbare weg voor de kerk gevonden te hebben. Zij coachen via de organisatie 3 Dimensional Ministries (3DM) kerken die ook op deze manier willen werken. Een groeiend aantal kerken is geïnteresseerd in de beweging van de kerk in missionaire deelgroepen. Hun grootste vraag is: Hoe?

What could be?

Via de LC wil NLZoekt... kerken helpen om een cultuur van discipelschap te bouwen, waar toegeruste mensen vorm gaan geven aan de missionaire opdracht om kerk te zijn voor en in de wereld. Dit is een cultuur waarin mensen Gods stem leren verstaan en ernaar handelen. Om dit te bereiken is een paradigmashift, een fundamentele verandering in denken, nodig, waarbij de kerk als instituut niet langer centraal staat, maar de gelovigen die een opdracht hebben in Gods plan van redding in deze wereld.

What will be?

De eerste stappen worden gezet in het veranderingsproces waar de deelnemers van de LC aan zijn begonnen. Bij de deelnemende kerken zijn de eerste tekenen van groei in discipelschap en gemeenschap zichtbaar. Er wordt aan gewerkt om het, op de LC, geleerde toe te passen in de eigen context en er worden voorzichtig nieuwe initiatieven genomen. Ons schrijven gaat over de eerste 6 maanden van een tweejarig traject. Het moeilijkste gedeelte van het proces hebben de teams nog voor zich; de vertaling naar de eigen context, waar de echte verandering plaats moet vinden. De grote uitdagingen hierin zijn het inpassen van de principes in bestaande structuren, theologisch in evenwicht blijven en zo klein durven bouwen dat het een verandering is die stand houdt.

We wensen de teams veel sterkte en wijsheid van God toe bij het bouwen van gemeenschappen die door God gebruikt worden om te redden en herstellen wat verloren is!

Hoofdstuk 2 Conclusies en aanbevelingen

2.1. De onderzoeksvraag

NLZoekt... is een stichting voor pioniers, want pioniers zoeken. Zij zoeken naar wegen, middelen, manieren om te bereiken wat nog niet bereikt wordt, maar in hun ogen wel bereikt moet worden. Voor de ene pionier is dat het diepste punt van de oceaan, voor NLZoekt... is dat, onder leiding van Rudolf Setz, een postmodern en postchristelijk Nederland(er) met het Evangelie. De grootste vraag voor een pionier die een weg gevonden heeft is: Werkt het ook echt en is het een goede weg? Dat is dan ook de hoofdvraag voor dit onderzoek geworden. Deze hebben wij als volgt geformuleerd:

Ondersteunt de LC deelnemende kerken en groepen in hun transitieproces naar missionair gemeente zijn?

2.2. Het onderzoek

Om de vraag naar ondersteuning te beantwoorden hebben we eerst de verwachtingen beschreven die leven bij NLZoekt... wat betreft het transitieproces (veranderingsproces) naar missionair gemeente zijn. Op basis van die verwachtingen hebben we de LC onderzocht. De verwachtingen zijn voor vier onderdelen geformuleerd: teamvorming, theologie, planning en output (voor een uitwerking van de verwachtingen zie par. 3.4.). Om een goed beeld te krijgen bij de LC hebben we ook de organisatie 3DM beschreven, die de LC ontwikkeld heeft. Daarnaast geven we een reflectie op de theologie van 3DM. De resultaten, conclusies en aanbevelingen presenteren we in een apart hoofdstuk. Deze dragen indirect bij aan de beantwoording van de onderzoeksvraag.

2.3. Conclusies

De deelnemers op de LC moeten regelmatig een SWOT-analyse maken van de situatie in hun kerk. Van dit reflectiemiddel maken wij graag gebruik om een overzicht te geven van onze belangrijkste conclusies.

De overall conclusie is:

De LC ondersteunt de deelnemende kerken in hun transitieproces naar missionair gemeente zijn.

Omdat we niet alle conclusies op het flip-overvel hiernaast afgebeeld kwijt konden of in twee minuten kunnen vertellen, volgt er hieronder een uitgebreidere lijst met conclusies.

STERKTE - Discipelschap als basis - Relatiegerichtheid - Procesmatig werken - Moderne leermethoden - Werken vanuit principe i.p.v. een model - Toepasbaarheid van de theologie	ZWAKTE - Begeleiding buiten bijeenkomsten - Beschikbaarheid van aanvullend materiaal - ER wordt theologisch veel verondersteld
KANSEN - Veel kerken en groepen in NL met dezelfde zoektocht - Principes in veel denominaties toepasbaar - Studenten kunnen bij theologische verankering helpen	BEDREIGINGEN - Drang naar succes - Weinig aandacht voor gebrokenheid en noodzaak verlossing op LC - Door gebrek aan info en begeleiding te snel naar innovatie - LC zonder overnachting vermindert proces van gemeenschap

- 3DM is in haar focus op (de praktische invulling van) discipelschap volgens ons vernieuwend in het ontwikkelen van leermethoden die gelovigen in onze tijd echt kunnen helpen om te groeien in geloof en handelen, midden in een ongelovige samenleving.
- Het transitieproces is op gang gekomen voor deelnemers persoonlijk en in de teams als geheel. Mensen zijn veranderd in hun denken en handelen. Dit is een voortdurend proces dat niet aan het eind van het tweejarig traject voltooid zal zijn.
- In de plannen is het verschil tussen droom en werkelijkheid nog steeds groot. Veel gemaakte plannen zijn niet uitgevoerd. Dit zien wij niet als een probleem omdat het maken van plannen vooral het proces ondersteunt. Het houdt theorie en praktijk bij elkaar en het helpt om (kleine) stappen te blijven zetten in de praktijk.
- Er worden concrete plannen gemaakt door de teams. Ze ervaren te weinig feedback en ondersteuning bij het maken en uitvoeren van de gemaakte plannen. Vooral buiten de midweekse ontmoetingen is die behoefte er. De *huddles*^(par.3.8) voorzien hierin, in de huidige vorm, niet voldoende. Daarnaast is er te weinig (bekend) materiaal om op terug te vallen.
- In de theologische uitleg van discipelschap, missie en gemeenschap wordt veel verondersteld. De nadruk van het onderwijs ligt bij deze onderdelen op 'hoe' het toegepast kan worden en veel minder op 'wat' en 'waarom'. Dit is in enkele gevallen belemmerend geweest voor het proces. Voor anderen was de LC hierdoor '*to the point*', wat positief werd ervaren.
- Dat missionair zijn begint bij discipelschap wordt algemeen onderschreven.
- Doordat het proces zich op leren richt, met Jezus als voorbeeld, is er in onze ogen, in het onderwijs tijdens de LC, te weinig aandacht voor de gebrokenheid van de mens, die verlossing nodig heeft. Hierdoor kan het proces van discipelschap maakbaar als worden opgevat. Dit kan met name een risico zijn voor de mensen aan wie dit doorgegeven wordt en niet de theologische achtergrond hebben die bij NLZoekt... en de huidige deelnemers aanwezig is.
- Vrijwel iedereen verwacht dat het proces uiteindelijk de gewenste uitwerking in de eigen context zal hebben.
- De vertaling van het proces dat doorgemaakt wordt naar de eigen context komt voorzichtig op gang. Omdat de context zo verschillend is per deelnemer zal NLZoekt... goed de behoeften moeten peilen en daarin begeleiden, zodat zo weinig mogelijk processen stagneren en deelnemers afhaken.

2.4. Theologische reflecties

- De verbinding tussen verbond en koninkrijk werkt verhelderend bij vragen over onze positie als christen, de kerk en onze opdracht.
- De theologie verbindt de christelijke leer heel direct aan de christelijke levensstijl. We geloven dat deze manier van uitleg van de Bijbel dicht bij de bedoeling van de auteurs staat.
- De theologische beweringen zijn sterk in eenvoud, duidelijkheid en toepasbaarheid, maar de context/bedoeling van de gekozen bijbeltekst ter onderbouwing lijkt niet altijd even goed te passen. Ook ontbreekt nog wel eens de onderbouwing van de consequenties. Op dit onderdeel is er ruimte voor verbetering en verdere ontwikkeling.
- Het ondersteunen van een proces en de ontwikkelde behulpzame methode van leren om theorie daadwerkelijk in de praktijk te brengen schept verwachting en is wat ons betreft vernieuwend.
- In de visie op de kerk wordt wat ons betreft veel verondersteld en eenvoudig aangeduid als: 'een verzameling van gelovigen die Jezus willen volgen in leer en leven'. Hoewel dit in de kern waar is, geeft het weinig antwoord op vragen die deelnemende kerken tegenkomen.
- De visie op leiderschap in de vijfvoudige bediening stelt vragen aan de ambtsleer en vooral de ambtspraktijk in de meer traditionele kerken. Vraag is hoe die verhoudingen precies liggen en wat de invloed hiervan zal zijn op het transitieproces van een deelnemende kerk uit deze context.

2.5. Aanbevelingen

Aanbevelingen op basis van het onderzoek

- Dat de LC een belangrijke plek blijft houden in het begeleiden van het transitieproces, dat kerken moeten doormaken naar een vorm van missionair gemeente zijn, omdat ze in staat is het proces van deelnemende kerken te ondersteunen.
- Dat er door NLZoekt... gezien de intensiviteit en voortdurendheid van dit proces ook na de LC mogelijkheden worden aangereikt voor coaching en begeleiding. Wij geloven namelijk dat na de LC nog grote stappen in de transitie gemaakt moeten worden.
- Dat er, gezien de behoefte, in de LC meer (op maat) ondersteunend materiaal en coaching wordt aangeboden tijdens en tussen de midweekse ontmoetingen.
- Dat NLZoekt... de kernbegrippen 'discipelschap, gemeenschap en missie' meer inhoudelijk inkleurt in betekenis, zodat beter duidelijk is wat er mee wordt bedoeld, zonder dat er een complete uitwerking wordt gegeven.

Aanbevelingen op basis van de theologische reflectie

- Dat NLZoekt... contact blijft houden met theologische opleidingen waardoor de onderliggende theologie in het boek *Covenant and Kingdom* en van begrippen als discipelschap, gemeenschap en missie systematischer wordt uitgelegd en uitgewerkt. Dit zal het proces van deelnemers ondersteunen en toegankelijker maken voor kerken met een sterk theologische traditie.
- Dat er nog nader onderzocht wordt hoe er op het niveau van kerkverbanden ruimte kan worden gegeven aan het spanningsveld op het gebied van ambt en vijfvoudige bediening als het gaat om gezag en leiderschap in de meer traditionele kerken.
- In de visie op de kerk wordt veel verondersteld en ingevuld als: 'een verzameling van gelovigen die Jezus willen volgen in leer en leven'. Onze aanbeveling is om praktisch theologisch een meer onderbouwde visie te ontwikkelen op de kernprincipes die de kerk, kerk maken. Eigenlijk zou het wel moeten, omdat er ideaal typische uitspraken worden gedaan over de kerk en haar functioneren in de praktijk. Wat ons betreft zou Alan Hirsch (en zijn netwerk) hier een belangrijke rol in kunnen spelen.

2.6. De resultaten

2.6.1. Teamvorming

Verwachting NLZoekt...

Bij de leden van de teams en de teams als geheel is het transitieproces naar discipelschap en gemeenschap begonnen.

Visie van 3DM

Door als leiderschapsteam het transitieproces door te gaan zijn de leden in staat alles wat ze zelf ervaren en geleerd hebben in eigen context (kerk) te vertalen en uit te werken en de kerk voor te gaan in het transitieproces ^(hdst 6.).

Voornaamste resultaten

- Participatief onderzoek ^(par. 7.1.)
 - ✓ Volgens ons is het transitieproces op gang gekomen. Zowel persoonlijk en als team is er een positieve ontwikkeling in het leven als discipel van Jezus.
 - ✓ Het is voor ons ook duidelijk geworden dat dit een proces van de lange adem is. Het verlangen naar resultaat/succes is één van de grootste valkuilen voor de teams, omdat de focus dan op het zichtbare model kan komen te liggen.
- Vragenlijsten ^(par. 7.2.)
 - ✓ Tweederde van de deelnemers geeft aan Gods stem meer te verstaan (of in ieder geval er meer bewust mee bezig te zijn) door de LC.
 - ✓ Driekwart van de deelnemers geeft aan dat ze als team meer persoonlijk betrokken zijn geraakt

- op elkaar.
- ✓ 86% Van de deelnemers geeft aan zich gezamenlijk verantwoordelijk te voelen voor het transitieproces.
- Diepte-interviews (par. 7.3.)
 - ✓ Drie van de vier teamleiders geven aan dat de teamleden nieuwe stappen in het geloof zetten en dat zij als team naar elkaar toe groeien.
 - ✓ Eén team worstelt nog op dit punt, vooral met het vormen van een team. Dit is echter niet terug te leiden naar de ondersteuning tijdens de LC.

2.6.2. Planning

Verwachting NLZoekt...

De LC heeft er voor gezorgd dat deelnemende groepen concrete, haalbare plannen hebben gemaakt om het proces van transitie in de gemeente vorm te geven en dat de plannen worden uitgevoerd.

Visie van 3DM

Het doel van het maken van plannen is dat de droom, de visie op 'hoe het zou kunnen zijn' in verband wordt gebracht met de werkelijkheid van 'hoe het nu is'. De plannen worden gemaakt voor 6 maanden en zijn specifiek en uniek in iedere context.

Voornaamste resultaten

- Participatief onderzoek
 - ✓ Het maken van concrete plannen tijdens de LC wordt gebruikt als hulpmiddel in het proces. Het zorgt ervoor dat teams zich gezamenlijk committeren aan de eerste stappen die gezet moeten worden in de praktijk om de droom werkelijkheid te maken.
 - ✓ De eerst gemaakte plannen blijken niet, of slechts ten dele, uitgevoerd. Het verschil tussen droom en werkelijkheid bleek te groot.
- Vragenlijsten
 - ✓ 80% Van de deelnemers geeft aan na de 1^e midweekse ontmoeting dat de plannen reëel zijn en dat zij voldoende toegerust zijn om de plannen ten uitvoer te brengen. Met die opmerking dat ze graag begeleiding zouden willen.
 - ✓ De vragenlijst na de 2^e ontmoeting laat zien dat teams begeleiding en feedback missen op de gemaakte plannen.
- Diepte-interviews
 - ✓ Plannen maken wordt als waardevol ervaren, maar nodige begeleiding en feedback wordt gemist.

2.6.3. Theologie

Verwachting NLZoekt...

Deelnemende kerken en groepen gaan begrijpen dat missionair zijn begint bij discipelschap. Zij leren tijdens de LC hoe ze dit als leider moeten toepassen voor zichzelf en de gemeente die ze leiden.

Visie van 3DM

De kerken leren een cultuur te ontwikkelen die is gericht op discipelschap. Het doel van deze transitie is dat de kerk een beweging van christenen wordt, die discipelschap en missie centraal stellen in het 'kerk' zijn.

Voornaamste resultaten

- Participatief onderzoek
 - ✓ Theologische begrippen worden eenvoudig, goed begrijpbaar en toepasbaar gepresenteerd, waardoor het proces voor alle teamleden toegankelijk is.
 - ✓ Theologische begrippen worden niet uitgediept, maar als het ware verondersteld. De nadruk ligt niet op het 'wat' van deze begrippen, maar meer op het 'hoe' van de toepassing ervan in de praktijk.
 - ✓ De theologie is bepalend voor het proces van transitie die plaats moet vinden (*discipleship builds the church, not the other way around*). Deelnemende kerken lijken zich meer bezig te houden met het 'hoe' van de transitie, dan met het 'wat'.

- ✓ Discipelschap als focus in missionair zijn is voor een deel van de deelnemers niet nieuw, maar meer bevestigend.
- ✓ Er is ruimte om te leren, vieren en te falen. Genade en waarheid zijn beide zichtbaar in het proces.
- ✓ Door de focus op leren heeft het proces de valkuil van maakbaarheid. Voor zonde en gebrokenheid is minder aandacht, ondanks de genade (Jezus is meer voorbeeld dan verlosser).
- Vragenlijsten
 - ✓ Ruim de helft van de deelnemende kerken is na de eerste midweekse ontmoeting anders gaan denken over discipelschap in missionair zijn.
 - ✓ 95% Van deelnemende kerken ziet discipelschap als uitgangspunt in missionair zijn als bijbels onderbouwd.
 - ✓ Er is diversiteit in antwoorden op de vraag of het proces zal worden beïnvloed door het effect van discipelschap op de kerkleer en praktijk.
- Diepte-interviews
 - ✓ Dat missionair zijn begint bij discipelschap wordt algemeen onderschreven.
 - ✓ Het leren toepassen van de theologische principes van discipelschap verwacht men van de huddles. Deze voorzien echter onvoldoende in de behoefte.

2.6.4. Output

Verwachting NLZoekt...

De LC heeft er in voorzien dat kerken en groepen een proces zijn gestart waarin men vormen zoekt waarin discipelschap, gemeenschap en missie worden uitwerkt. Ook worden de ervaringen gedeeld met gemeenten die met een soortgelijk proces bezig zijn.

Visie van 3DM

Het uiteindelijke doel is dat kerken in staat zijn alles wat zelf ervaren en geleerd is in eigen context te vertalen en uit te werken.

Voornaamste resultaten

- Participatief onderzoek
 - ✓ Er is bijzonder veel veerkracht en reflectie in dit proces. Gekeken wordt hoe de eigen context ook dit proces kan meemaken.
 - ✓ Er wordt moeite ervaren bij het proces te vertalen in de eigen context (gemeente).
 - ✓ Teams blijven zoeken naar de aansluiting met hun gemeente, daarin zijn zij kritisch op zichzelf en ze stellen zich niet tegenover de gemeente, zoals vaak in zulke situaties gebeurt.
 - ✓ Het onderling uitwisselen van ervaringen komt langzaam op gang.
- Vragenlijsten
 - ✓ 91% Van de deelnemers verwacht dat dit proces zal leiden tot een missionaire gemeenschap.
 - ✓ Bijna een kwart van de deelnemers geeft aan dat er nog geen draagvlak groeit voor het proces in de eigen context.
 - ✓ Een derde van de deelnemers geeft aan niet bezig te zijn met het onderling uitwisselen van ervaringen.
- Diepte-interviews
 - ✓ Het contact met andere teams wordt divers ervaren, in behoefte en aanwezigheid.
 - ✓ Vertaling van eigen teamproces in eigen context wordt algemeen als lastig ervaren.
 - ✓ Uit de eigen context komen, in bijvoorbeeld GKV Zwolle Noord, vragen over de implicaties op het gebied van ecclesiologie (kerkleer) naar voren.

Hoofdstuk 3 Het onderzoek

3.1. Aanleiding

NLZoekt... is een stichting die is opgezet om met kerken en gemeenten wegen te zoeken en te ontdekken om het Evangelie in de maatschappij uit te leven en Jezus bekend te maken. Directeur en oprichter van NLZoekt... is Rudolf Setz. Rudolf Setz is al langere tijd werkzaam op het grensgebied van samenleving en kerk. Hij werkte o.a. als jongerenwerker en was opbouwwerker in de Christelijk Gereformeerde Kerk van Zwolle. In zijn Zwolse periode merkte hij dat mensen graag tijd beschikbaar willen stellen voor een ander, maar dat het er bij de uitvoering vaak niet van komt. Hij nam het initiatief tot Stichting Present en was 7 jaar directeur van deze stichting. In 2007 verhuisde Rudolf naar Assen. Daar nam hij het initiatief tot Assen Zoekt... Doel: christelijke gemeenschapsvorming vanuit mensen die niet (meer) naar de kerk gaan en bijdragen aan het welzijn van de Assenaren¹.

Op de New Wine zomerconferentie van 2009 maakt Rudolf kennis met het verhaal van St. Andrews uit Londen. Mark Stibbe, voormalig voorganger van deze kerk, vertelde over de verandering die deze kerk had meegemaakt. Een aantal jaren hadden zij gewerkt met het idee van attractief kerk zijn; als de diensten en activiteiten leuk, mooi, sensationeel, enz. zijn, zullen de mensen naar ons toe komen. Het doel van deze activiteiten was om nieuwe mensen met het Evangelie te bereiken. Het effect was dat de kerk inderdaad groeide in ledenaantal. Helaas bleken dit voornamelijk mensen uit andere kerken te zijn die hadden gehoord dat ze in St. Andrews een 'betere' en leukere dienst hadden. Mark Stibbe typeerde deze situatie als een 'cruiseship', waarop de mensen achterover kunnen leunen en verzorgd worden. Mede door de invloed van Mike Breen² zijn ze gaan nadenken en experimenteren met *Mission Shaped Communities* (MSC's). Dit zijn groepen mensen van 10 tot 50 volwassenen die onder een specifieke doelgroep in de samenleving actief zijn en samen een gemeente vormen. Door omstandigheden kon St. Andrews een jaar geen gebruik maken van het kerkgebouw. Zij hebben dit als kans gezien om massaal op te splitsen in MSC's. In deze periode groeide de gemeenschap fors met mensen die van buiten de kerk kwamen. Gaandeweg is er een model ontstaan waarbij St. Andrews voornamelijk bestaat uit MSC's, die ondersteund worden vanuit St. Andrews en 1 keer per maand een grote viering hebben in St. Andrews. Deze situatie typeerde Mark Stibbe als 'lifeboats' (reddingsboot) waarbij St. Andrews het 'Lifeboat station' (aansturingscentrum) is.

Via St. Andrews is NLZoekt... in contact gekomen met St. Thomas uit Sheffield, die al langer met dit concept werkt. Mike Breen die het concept ontwikkeld heeft, had inmiddels de organisatie 3DM opgezet om kerken te ondersteunen om de principes die hierbij horen toe te passen. NLZoekt... is een samenwerking met 3DM aangegaan om Nederlandse kerken en groepen die met dit model willen werken toe te rusten. Het belangrijkste instrument dat voor deze toerusting gebruikt wordt is de LC. De grote vraag bij een dergelijke onderneming is natuurlijk of dat wat in Engeland goed heeft gewerkt ook in Nederland zijn vruchten af zal werpen. Dit is meteen de centrale vraag waar ons onderzoek zich op richt. Als ondersteuning op het beantwoorden van deze vraag zullen we ook de LC beschrijven en een indruk geven van de onderliggende theologie.

3.2. Resultaat van het onderzoek

Aan het einde van ons onderzoek ligt er een advies/evaluatierapport waarmee NLZoekt... halverwege het tweejarig traject van de LC, kan zien of de LC het beoogde transitieproces in gang heeft gezet. Het rapport kan indien nodig gebruikt worden om het programma aan te passen.

¹ <http://www.nederlandzoekt.nl/organisatie/over-rudolf-setz> (geraadpleegd op: 11-06-2012)

² Pionier op het gebied van Missional Shaped Communities (MSC's) en schrijver van onder meer Breen, M. en Hopkins, B., *Clusters* (Pasadena, CA: 3DM Publishing, 2007) 344 pp

3.3. Onderzoeksvraag

Ondersteunt de LC deelnemende kerken en groepen in hun transitieproces naar missionair gemeente zijn?

3.4. Vooraf opgestelde verwachtingen

Vooraf aan de LC zijn er samen met de opdrachtgever een aantal verwachtingen voor het transitieproces uitgesproken. Deze verwachtingen waren nodig om het beoogde proces zichtbaar te maken en te kunnen 'meten'. Op de volgende onderdelen is het transitieproces gevolgd en vergeleken met de verwachtingen die NLZoekt...:

➤ **Teamvorming**

Bij de leden van de teams en de teams als geheel is het transitieproces naar discipelschap en gemeenschap begonnen.

➤ **Planning**

De LC heeft er voor gezorgd dat deelnemende groepen concrete, haalbare plannen hebben gemaakt om het proces van transitie in de gemeente vorm te geven en dat de plannen worden uitgevoerd.

➤ **Theologie**

Deelnemende kerken en groepen gaan begrijpen dat missionair zijn begint bij discipelschap. Zij leren tijdens de LC hoe ze dit als leider moeten toepassen voor zichzelf en de gemeente die ze leiden.

➤ **De output**

De LC heeft er in voorzien dat kerken en groepen een proces zijn gestart waarin men vormen zoekt waarin discipelschap, gemeenschap en missie worden uitwerkt. Ook worden de ervaringen gedeeld met gemeenten die met een soortgelijk proces bezig zijn.

3.5. Deelvragen per onderzoeksgebied

➤ **3DM en de LC**

- Wat is de LC volgens 3DM?
- Wat is het transitieproces dat met de LC bereikt moet worden in?
- Wat is het doel van het transitieproces volgens 3DM?
- Wat is de plaats van de LC internationaal?
- Wat is de reden dat NLZoekt... deze methode is gaan werken?

➤ **Theologie**

- ✓ Wat zijn de belangrijkste theologische pijlers van 3DM en wat is het effect hiervan op de inhoud en doelstellingen van de LC?
- ✓ Wat kan er vanuit theologische reflectie gezegd worden over deze pijlers.
- ✓ Welke invloed heeft de theologie binnen het transitieproces van deelnemende groepen en gemeenten?
- ✓ Welke conclusies kunnen er over de plaats van theologie in het transitieproces getrokken worden?

➤ **Teamvorming**

- ✓ Wat is het transitieproces dat de teams volgens 3DM moeten maken?
- ✓ Wat is de rol van het team in het beoogde transitieproces van de gemeente?
- ✓ Wat zou de LC op dit punt moeten uitwerken?
- ✓ Wat heeft het uitgewerkt?
- ✓ Welke conclusies kunnen er na beantwoording van de deelvragen over het proces van teamvorming getrokken worden?

➤ **Plan**

- ✓ Wat is de functie van het maken en uitvoeren van de plannen binnen het beoogde transitieproces?
- ✓ Welke bijdrage heeft het maken van plannen aan het transitieproces geleverd?
- ✓ Welke conclusies kunnen er na beantwoording van de deelvragen over het effect van planning binnen het transitieproces getrokken worden?

3.6. Methoden van onderzoek

Literatuurstudie

We zoeken vanuit de literatuur antwoorden op de deelvragen die opgesteld zijn n.a.v. de verwachtingen van NLZoekt... van de LC. Dit onderdeel zal voornamelijk een beschrijvend karakter hebben. We beschrijven hoe 3DM de LC beoogt en verantwoorden per onderwerp van ons onderzoek.

Praktijkonderzoek

Het onderzoek zal methodisch worden gehouden als een zgn. casestudie. Daarin zullen de volgende methoden voor praktijkonderzoek gebruikt worden.

Vragenlijst (Enquête)

De deelnemende teams aan de LC zullen twee keer een vragenlijst ontvangen waarin processen gemeten zullen worden aan de hand van de vooraf opgestelde verwachtingen.

Participatief onderzoek

Als onderzoekers zullen we zelf deelnemen aan de eerste twee onderdelen van de LC. We observeren wat er gebeurt op de onderzoeksgebieden. Op de observaties reflecteren we en we verwoorden dit in dit verslag.

Diepte-interviews

Er zullen 4 deelnemende groepen worden geselecteerd die aan de hand van vooraf opgestelde onderwerpen geïnterviewd worden. Hierin kan de eigen observatie en beleving van ons participatief onderzoek worden meegenomen om de verdiepingsslag te maken.

3.7. Begrippenverklaring

Om de onderzoeksvraag en de uitwerking daarvan te verduidelijken, definiëren we een aantal kernbegrippen uit de onderzoeksvraag. Tenzij anders wordt aangegeven zijn dit de betekenissen van de begrippen zoals we ze in dit onderzoek hanteren.

Kerken, groepen en teams

Vanuit verschillende achtergronden hebben kerken, gemeenten of 'vrije' groepen zich opgegeven om aan de LC deel te nemen. In het vervolg van dit onderzoek zullen we vanwege de leesbaarheid alleen het begrip kerk gebruiken. De kerken vaardigen een team van ongeveer 4 personen af om de toerusting te ontvangen. Wanneer we over de teams spreken bedoelen we dus deze groep afgevaardigde personen.

Learning Community

Dit is een tweejarig traject waarin kerken worden begeleid in een veranderingsproces van denken en handelen vanuit een traditioneel kerkmodel naar een kerkmodel dat vorm krijgt vanuit discipelschap, gemeenschap en missie. De deelnemende kerken leren niet alleen individueel, maar ook gezamenlijk met de andere kerken.

Transitieproces

Met het transitieproces bedoelen we het proces van verandering dat deelnemende kerken moeten doormaken van het denken en handelen vanuit de kerk als instituut naar het denken en handelen vanuit de

kerk als levende gemeenschap van discipelen(in navolging van Christus).

Missionair gemeente zijn

De missie definiëren we met Jezus' woorden: 'Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen (discipelen), ...en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb' (Matt. 28:19). Een missionaire gemeente is een gemeente die zich inspant om, in afhankelijkheid van God, leerlingen te 'maken', die leerlingen 'maken'.

Ondersteuning

Met ondersteuning bedoelen we alles dat de LC aanwendt om het proces in de deelnemende kerken op gang te brengen en te houden om zo in de behoefte van de deelnemende groepen of kerken te voorzien.

3.8. Afkortingen en nadere verklaring van Engelse begrippen

LC	-	<i>Learning Community</i>
3DM	-	3 Dimensional Ministries
NLZoekt...	-	Nederland Zoekt...
MSC	-	<i>Mission Shaped Communities</i>
MC	-	<i>Missional Communities</i>

<i>Huddle</i>	Een coachingstool waarin deelnemers van de LC tussen de midweekse ontmoetingen door gecoacht worden in hun transitieproces. Vindt meestal 1x per maand plaats via Skype.
<i>Extended family</i>	Je directe omgeving van vrienden, burens en mensen met wie je een relatie onderhoudt.
<i>Covenant and Kingdom</i>	Een boek waarin de auteur, Mike Breen, de begrippen Verbond en Koninkrijk uitlegt. Deze begrippen vormen de theologische ondergrond/basis voor de visie en uitwerking van discipelschap.
<i>Lifeshapes</i>	Een serie van 8 eenvoudige illustraties die gebruikt worden om de basisprincipes van discipelschap uit te leggen, herkenbaar te maken en om deze heel concreet en persoonlijk toe te kunnen passen.
<i>Invitation and challenge</i>	Uitnodiging en uitdaging ; twee dynamieken die steeds terugkomen in het leven als discipel van Jezus Christus. Jezus nodigt je uit en Hij daagt je uit. Ze zijn beide onlosmakelijk verbonden met het christelijke leven en ze zijn nauw verwant aan Verbond en Koninkrijk.

Hoofdstuk 4 3 Dimensional Ministry en de *Learning Community*

Het is goed om vooraf aan het praktijkonderzoek stil te staan bij de overkoepelende organisatie achter het programma van de LC. Dit verheldert en verduidelijkt de begrippen die gebruikt worden en geeft overzicht bij de reflectie op de LC en bij de beantwoording van de onderzoeksvraag. Dit doen we door eerst de organisatie 3DM te beschrijven. Van daaruit lichten we kort het programma van de LC toe. Vervolgens zullen we de achterliggende theologie beschrijven en evalueren.

4.1. 3DM

____ *Jesus did not command us to build the church... But he did call us to make disciples*³ ____

Het verlangen van 3DM is *“to invest in the lives of church leaders; equipping them to connect the Bible, personal calling, and cultural context in an effort to build healthy missional Churches in the power of the Holy Spirit”*. Met *three dimensional* bedoelen ze een leven als discipel dat gericht is op God zelf, met een verlangen om elkaar als gelovigen te ondersteunen en een drive om niet-christenen bekend te maken met het Evangelie. Alles is gericht op discipelschap en een leven als discipel. Vanuit dit leven als discipel worden missie en gemeenschap vorm gegeven⁴.

3DM is een coachende organisatie die bestaande kerken van verschillende omvang en theologische achtergrond helpt om het transitieproces door te maken naar kerken met een discipelschapscultuur⁵. 3DM gelooft dat de kerk zichzelf 'opnieuw' moet uitvinden in een postchristelijke context⁶. Een beweging van christenen die discipelschap en missie centraal stellen in het zijn van 'kerk'⁷ als een manier van leven.

De ervaring van 3DM is dat de belangrijkste vragen die leiders van kerken in een postchristelijke samenleving stellen zijn:

- *What does the church of the future look like?*
- *How do we disciple people?*
- *How do we reach the unchurched/dechurched?*

Om leiders en voorgangers te helpen deze vragen te beantwoorden en dit te vertalen naar de praktijk van de kerk heeft 3DM 3 methoden:

1. *Learning Communities (LC)*
2. *Coaching*
3. *Content Development*

In ons onderzoek zullen we alleen de LC behandelen. Dit is de meest uitgebreide en intensieve vorm van begeleiding. Kernwoorden als samenwerking, delen en ondersteunen staan centraal in het hele proces. Tijdens deze twee jaar vaardigt iedere kerk een groep leiders af om twee keer per jaar deel te nemen aan een toerustingsweek. Naast de toerustingsweken ondersteunt 3DM de kerken door de voorgangers persoonlijk te coachen via de zo genaamde *huddles* en hebben de deelnemers toegang tot alle materialen die door 3DM zijn ontwikkeld. Iedere gemeente krijgt coaching en begeleiding in zijn specifieke context. Het doel is om via dit tweejarig proces te komen tot een wezenlijke verandering in denken en handelen als het gaat om missionair kerk zijn. De ervaring van 3DM is dat het bijna onmogelijk is om als kerk werkelijk te

³ Breen, M. en Cockram, S., *Building a Discipling Culture* (USA: Sheriar Press, 2009), p. 6

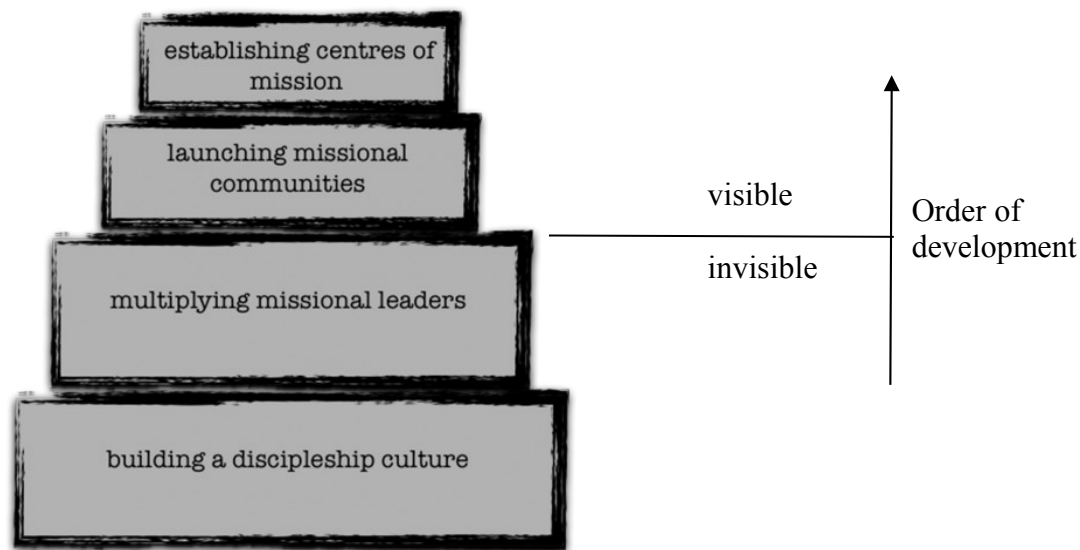
⁴ Graag verwijzen we naar de introductiefilm van 3dm, <http://vimeo.com/33532163>. (geraadpleegd op: 21-04-2012)

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Missional_community#cite_note-10 (geraadpleegd op: 19-03-2012)

⁶ http://www.weare3dm.com/pages/page.asp?page_id=100728, (geraadpleegd op: 19-03-2012) op de website van 3DM wordt een onderzoek naar kerkbezoek aangehaald om duidelijk te maken dat de 'kerk' zich in een crisis bevindt en dat we bewegen in een postchristelijke context.

⁷ Bij 'kerk' wordt hier niet gedacht aan een gebouw, maar meer aan een verzameling van gelovigen.

veranderen wanneer dit niet in een gemeenschap (LC) met andere kerken gebeurt⁸. De bijeenkomsten hebben thema's die het proces van ontwikkeling die de deelnemers doormaken weerspiegelen. Dit is in figuur 1 hieronder weergegeven.

Figuur 1. Fasen van de LC

De basis voor de 'nieuwe' manier van kerk zijn is het ontwikkelen van een discipelschapscultuur. In deze cultuur worden mensen toegerust voor leiderschap. Deze leiders kunnen een Missionaire Gemeenschap gaan vormen. De gemeenschappen blijven verbonden met de moederkerk, die voornamelijk een toerustende functie krijgt. Het is de bedoeling dat deelname aan de LC het proces in gang zet naar een vorm van missionair gemeente zijn.

Uit de fasen van het proces wordt duidelijk dat het 3DM meer gaat om de beweging van mensen dan om het introduceren van een (nieuw) kerkmodel. Wat door 3DM wordt aangeboden noemen zij bewust geen model, omdat daarmee het risico bestaat dat de nadruk komt te liggen op het ontwikkelen van structuren in plaats van op het investeren in mensen. De ontwikkeling van mensen die 3DM voorstaat is in eerste instantie gericht op de leiders van de kerk. Deze worden toegerust om wat zij geleerd hebben door te geven aan wie zij leiding geven enz. In dit perspectief is het een ontwikkeling die van bovenaf wordt geïnitieerd en uitgevoerd. Het gevolg is een duidelijke verbreding van het leiderschap.

Voor 3DM zijn de eerste twee fasen de meest fundamentele waar de kerk doorheen moet gaan (en mee bezig moet blijven). Deze twee worden behandeld op de LC bijeenkomsten waarin wij onderzoek verrichten en de effecten van zullen volgen.

De LC wordt nog weleens vergeleken met een conferentie. Een vergelijking die volgens 3DM niet op gaat. *"We are often asked if a LC is like a conference. It's not. While there is nothing wrong with conferences, but the famous pastor with the great story on the main stage isn't going to come down and walk with you week by week, month by month, as you go to the places God is calling your community to. A LC, on the other hand, is a series of four-day immersion experiences with a team of 3-7 people from your church that incorporates main stage teaching with tactical training, expert coaching, a chance to experience Missional Communities and Huddles, all concluding with the creation of a six month plan your team innovates for your local ministry context. At the end of the day, every church, leader and city is different and your plan needs to*

⁸ Tijdens de LC1 vertelde Rich Robinson (directeur 3DM UK) dat met 20 jaar ervaring 3DM geleerd heeft dat juist het gezamenlijk leren een grote bijdrage levert aan het proces. Deelnemende kerken kunnen met elkaar meeleven, elkaar bemoedigen, voor elkaar bidden en ervaren dat ze niet alleen staan.

reflect those nuances⁹.

3DM zet in op gezamenlijk leren. Vaak zoeken kerken/groepen hun eigen weg. Ze worden door verschillende conferenties geïnspireerd, althans de voorgangers, en proberen de uitvoering individueel (als kerk) tot stand te brengen. Te vaak stranden dergelijke initiatieven, omdat conferenties heel erg uitgaan van een situatie zoals die moet zijn, een toekomstplaatje geïnspireerd vanuit de Bijbel. Daarbij wordt er voorbijgegaan aan de huidige situatie en een omschrijving van de context. Ook wordt het proces van komen tot het doel niet of nauwelijks ingevuld. Hierin wil de LC zich onderscheiden. Bewust kiezen ze voor het begrip LC. De community is het netwerk waarin kerken elkaar kunnen ondersteunen met concrete adviezen of elkaar kunnen bemoedigen in moeilijke perioden in het proces. Door het creëren van een netwerk rondom een individuele kerk is de kans op slagen groter.

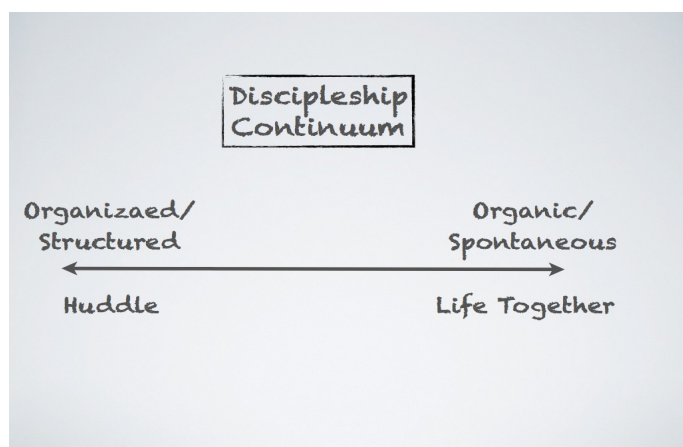
4.2. Discipelschapscultuur

___ *"Who imitates our lives as we imitate Christs"* ___

Een kerk met een discipelschapscultuur is een gemeenschap waarin het een vanzelfsprekend onderdeel van de cultuur is, dat mensen leerlingen van Jezus zijn en elkaar en anderen helpen en stimuleren om hetzelfde te doen. Tijdens de midweekse ontmoetingen werd dit door 3DM regelmatig gezegd en ook opgepakt door de deelnemende kerken zie hieronder:

"We kunnen ons wel richten op hoe één en ander er van buiten uit zou moeten zien, maar de basis ligt in hoe wij persoonlijk en van daaruit samen Jezus volgen, op elk moment en in elke relatie, in alles dus.... Het is dan ook van groot belang dat we zelf uitleven wat we vertellen .. Jezus laat dat zien in Marcus 3:14, doordat hij zijn volgelingen als eerste oproept om 'met Hem' te zijn. Hij liet in Zijn leven kijken. De vraag is: "Is mijn leven zodanig dat iemand door naar mijn leven te kijken niets liever wil dan Jezus" volgen?". Ook dit was nogal confronterend.. (Deelnemer NLZoekt..., LC 1)

Hoe 3DM het proces van komen tot een cultuur van discipelschap ziet wordt zichtbaar in figuur 2.

Figuur 2. Discipleship continuum

Zoals we zien zijn er in hoofdzaak twee manieren om invloed uit te oefenen op het proces van het komen

⁹ <http://3dmuk.com/about-lcs/> (geraadpleegd op: 22-04-2012)

tot een discipelschapscultuur. Enerzijds kun je dit proces organiseren. Dit doen ze door zgn. *huddles* wat hieronder zal worden toegelicht. Anderzijds is het belangrijk dat het proces spontaan en organisch tot stand komt. Het middel hiervoor is het delen van elkaars leven.

Voordat je werkelijk een cultuur van discipelschap kunt bouwen is het goed te weten hoe een cultuur tot stand komt en wordt onderhouden. 3DM haar begrip van een cultuur van discipelschap komt voort uit het bestuderen van het leven van Jezus en daarbij heel bewust te kijken hoe Jezus deze cultuur ontwikkelde en onderhield. Uit Jezus voorbeeld hebben ze vier factoren gehaald waarvan ze vinden dat deze essentieel zijn bij het bouwen van een discipelschapscultuur¹⁰.

➤ **Vision (visie)**

Visie bepaalt de richting en het doel van een gemeenschap; richting en doel zijn belangrijke ingrediënten voor een cultuur. De visie van een kerk verwoordt haar kijk op het koninkrijk van God in het dagelijks leven van mensen en de rol die de kerk verlangt te vervullen in haar context. De mate waarin de visie bepalend is voor de praktijk van de gemeente (beleidsmatig) is bepalend voor het effect hiervan op de cultuur.

➤ **Values (waarden)**

De waarden van een kerk geven weer wat echt belangrijk is voor de kerk. Waarden kunnen niet van bovenaf opgelegd worden, maar moeten uitgedragen/voorgeleefd worden (*life on life*). De waarden zijn in deze betekenis het DNA van de kerk. Het zijn de ongeschreven regels van hoe mensen genade vertalen in de manier waarop ze met elkaar omgaan. Fundamenteel gaat het hier over de waarden die voortkomen uit de verbondsrelatie met God.

➤ **Vocabulary (woordenschat)**

Taal is een belangrijk onderdeel van cultuur. Essentieel, omdat 3DM weet dat een cultuur (mede) wordt opgebouwd door taal¹¹. Goede communicatie en onderling begrip zijn in belangrijke mate afhankelijk van een gedeelde woordenschat en betekenis daarvan. Regelmatig gebruik van dezelfde taal zorgt ervoor dat je samen een visie deelt en leeft. 3DM maakt hierbij gebruik van *lifeshapes* die de visie en waarden van 3DM communiceren.

➤ **Vehicle (methode)**

Een vehikel zorgt ervoor dat iets van A naar B komt. Het helpt je bij het overbrengen van een boodschap, of het aanleren van bepaald gedrag. 3DM gebruikt vehikels om leiders te leren in discipelschap, missie en leiderschap. Voor het belangrijkste vehikel verwijzen we naar bijlage II.

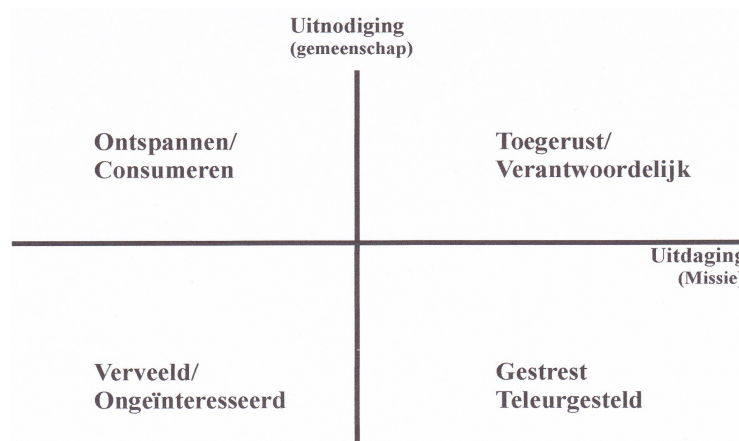
In het Evangelie zien we dat Jezus zijn discipelen uitnodigt (*Invitation*) om deel uit te maken van het (nieuwe) verbond¹² en Hij laat ze zien dat het uitdagend (*Challenge*) is om Hem te volgen. Het volgen van Jezus en het leven in het koninkrijk van God kost je iets¹³. Om een cultuur van discipelschap te bouwen moet er aan beide aspecten aandacht gegeven worden. Onderstaand figuur laat zien welke invloed uitnodiging en uitdaging hebben op de cultuur in een kerk.

¹⁰ Breen en Cockram, *Building a discipling culture*, pp. 19-21

¹¹ <http://mikebreen.wordpress.com/2012/02/04/how-i-chose-movement-over-mega-the-story-of-sheffield/> (geraadpleegd op: 06-03-2012)

¹² Zie bijvoorbeeld Matt. 16:17-18 waar Jezus Petrus de sleutels van het koninkrijk van God toebedeeld.

¹³ Zie bijvoorbeeld Matt. 16:23-25

Figuur 3. Uitnodiging en uitdaging

Lifeshapes

Het ontwikkelen van een gemeenschappelijke taal is belangrijk bij het opbouwen van een cultuur. De *Lifeshapes*, een pakket van 8 eenvoudige illustraties (*shapes*) die de principes van discipelschap ontvouwen¹⁴, is de taal die door 3DM gebruikt wordt om een discipelschapscultuur te bouwen¹⁵. De eenvoudige illustraties geven het proces richting en zijn makkelijk over te brengen aan anderen.

Het idee van de missiegroepen vind ik erg mooi. Je bent op een andere manier met God, elkaar en de samenleving bezig. De driehoek die in de LC naar voren komt (Boven, buiten, binnen) is toepasbaar op veel dingen in jouw eigen leven. Het is een vorm waar ik ook voor mijzelf veel aan heb. De theorie wordt uitgelegd met duidelijke voorbeelden en verbindingen vanuit de Bijbel, wat het voor mij nog mooier maakt.
(Carla Kleef, deelnemer LC)

4.3. De LC internationaal

De LC is ontstaan vanuit de behoefte van kerken naar coaching op het gebied van het komen tot een missionaire gemeente. 3DM is begonnen met het starten van LC's om kerken mee te nemen in een proces van transitie waarin missie een beweging wordt van christenen die vanuit discipelschap vorm en inhoud geven aan hun missie. Deze beweging naar een nieuwe manier van kerkzijn is begonnen in Sheffield, Engeland, in de St. Thomas Church die werd geleid door Mike Breen. Zij zijn gaan pionieren met de zogenaamde clusters, een groep van ongeveer 50 gelovigen die kerkzijn proberen vorm te geven in een kleinere, meer toegankelijke setting voor niet-gelovigen. Hier is ook de term *Missional Communities* (MC's) ontstaan. Hierbij merkten ze dat het uiteindelijk niet gaat om het veranderen van de kerkstructuur, maar meer de cultuur. Christenen moesten weer leren te leven als discipelen om relevant te zijn en te worden voor niet-christenen. Dit bleek een succes en het verhaal van St. Thomas verspreidde zich snel. Met het vertrek van Mike Breen naar de Verenigde Staten van Amerika en het opstarten van 3DM werd het proces in Amerika gestart. De verhalen over deze nieuwe manier van kerkzijn verspreidden zich inmiddels snel over Europa. In 2004 gaf de Anglicaanse kerk een rapport uit onder de naam, '*Mission Shaped Church*'. Ook rond deze tijd raakte het European Church Planting Network (ECPN) geïnteresseerd en inmiddels zijn duizenden kerken geplant met deze kerkstructuur. Maar in de structuur ligt niet het succes zoals eerder gezegd.

¹⁴ Alle 8 de *lifeshapes* worden volledig besproken in het boek als de manier om een discipelschapscultuur te bouwen, in ; Breen, Mike & Steve Cockram: *Building a Discipling Culture*. 3DM Press, 2009.. Mike Breen heeft de *lifeshapes* ontwikkeld.

¹⁵ Een uiteenzetting van de lifeshapes die het meest werden gebruikt staan in bijlage III.

Vandaar de opkomst van de LC, waarin de aandacht ligt op het proces dat door kerken moet worden doorgemaakt. Inmiddels zijn er duizenden kerken, in verschillende continenten, gestart met een LC en mag met recht worden gezegd dat ze zichzelf bewezen hebben, zonder te pretenderen alle antwoorden te hebben¹⁶.

4.4. NLZoekt... en de LC

Hierboven hebben we geprobeerd zo goed mogelijk te omschrijven wat de LC inhoudt zoals deze door 3DM gegeven wordt. De belangrijkste redenen voor NLZoekt... om de LC in Nederland te introduceren zijn:

1. De LC denk niet in nieuwe kerkmodellen, maar in een beweging van mensen
De LC is niet gericht op een verandering van structuur, maar van een cultuur. Christenen worden met elkaar in beweging gezet om Jezus te volgen in hun leven.
2. De LC is een programma en geen conferentie.
NLZoekt... ziet een grote meerwaarde in het feit dat de LC voornamelijk op het proces en de praktijk van de kerken is gericht.
3. De LC voorziet in een behoefte bij kerken en/of groepen die missionair actief willen zijn.
De grootste vraag van kerken is niet of ze missionair moeten en willen zijn, maar meer hoe ze dit vorm moeten en kunnen geven.
4. De thema's gemeenschap, discipelschap en missie sluiten goed aan bij de missie van NLZoekt...
Een belangrijke vraag die in de missie van NLZoekt... verwoord wordt is: Hoe kunnen we een gemeenschap zijn die open is, die liefdevol en betrokken in de samenleving aanwezig is?

¹⁶ <http://weare3dmuk.files.wordpress.com/2011/10/lc-intro-2.png?w=500&h=255> (geraadpleegd op: 09-04-2012)

Hoofdstuk 5 Theologie

5.1. Covenant and Kingdom

De theologie binnen 3DM wordt sterk bepaald door de visie op het verbond en het koninkrijk. Deze twee onderwerpen vormen volgens 3DM het DNA¹⁷ van de Bijbel en vormen het fundament van de boodschap van de Bijbel¹⁸. De visie op verbond en koninkrijk hebben grote invloed op de visie op discipelschap, leiderschap, missie en gemeente zijn. Hieronder zullen we verbond en koninkrijk apart beschrijven om vervolgens het verband tussen beide te beschrijven.

Verbond

Door het hele Oude en Nieuwe testament (OT en NT) lezen we dat God verbonden met mensen sluit. We zien dit in het OT o.a. bij Adam en Eva, Noach, Abraham en David. Bij de profeten lezen we dat God een nieuw verbond zal gaan sluiten. In het NT lezen we dat Jezus is gekomen om dit verbond door zijn eigen bloed te sluiten¹⁹. Het gemeenschappelijke tussen al deze verbonden is dat God zelf het initiatief neemt tot een relatie met de mens en zich aan deze verbindt²⁰. De relatie is een belangrijk aspect van de verbonden. Deze relatie gaat zo ver dat er van eenwording gesproken kan worden. Naar voorbeeld van het huwelijk (Gen. 1) is de kerk de bruid van Christus. Zo kunnen we door het verbond God als Vader aanspreken, omdat Hij ons uitnodigt zijn kinderen te zijn. Op deze manier krijgt de mens zijn identiteit door het verbond. De verbonden verbinden ook mensen aan elkaar, als zijn volk en/of kinderen²¹. Het verbond sticht de gemeenschap. Een mens wordt niet alleen aangenomen als zoon of dochter van God, hij wordt ook een broer of zus van de andere kinderen van God. De verbonden bevatten altijd grote, absolute beloften wat betreft relatie, trouw en steun van Gods kant. De verbonden eisen ook gemeenschap, toewijding en trouw van de mens. Bij 3DM geven ze bovenstaande als volgt schematisch weer:²²

Verbond

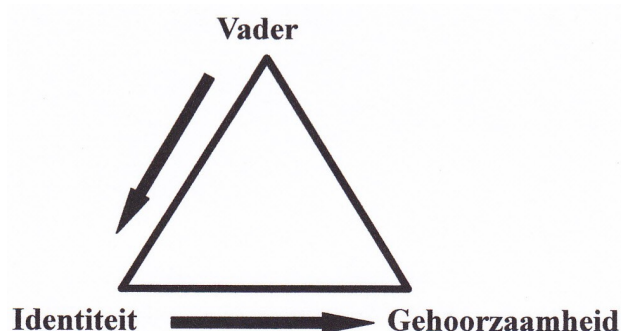
Vader

Relatie

Eenwording

Gehoorzaamheid

Gemeenschap

Figuur 4. Visie op verbond

Koninkrijk

Het koninkrijk is de tweede lijn die volgens 3DM door het hele OT en NT loopt. Het gaat dan over het koninkrijk van God, met God als koning. Deze lijn laat zien dat door de hele wereldgeschiedenis heen God uiteindelijk degene is die de gang van de geschiedenis bepaald²³. We hebben het dan over Gods absolute macht en gezag over zijn schepping. Boven alle koningen en koninkrijken van de wereld staat God. Vanuit deze positie zijn Gods wetten en voorschriften bindend voor de schepping en heeft Hij de autoriteit om te oordelen en te redden/vrij te spreken. Aan wie zich onder zijn regering plaatst wordt gezag, macht en

¹⁷ Breen, M., *Covenant and Kingdom* (USA: 3DM Publishing, 2010) pp. xiv-xv

¹⁸ Veel van de informatie die we in dit onderdeel over de theologie beschrijven is gebaseerd op de inleidingen die we op de LC1 gekregen hebben als onderdeel van ons participatieve onderzoek. Op diverse plaatsen hebben we ook noten geplaatst om aan te geven dat de informatie ook in de literatuur van 3DM is terug te vinden.

¹⁹ Breen, *Covenant and Kingdom* pp. 184-186

²⁰ Breen, *Covenant and Kingdom* p. xv

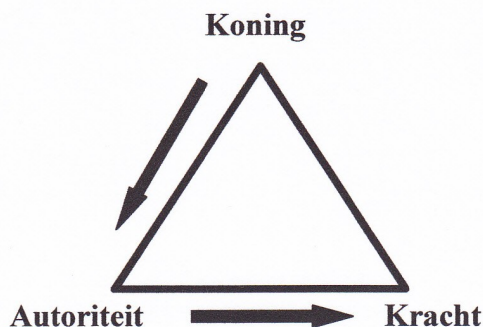
²¹ Breen, *Covenant and Kingdom* p. 125

²² Breen, *Covenant and Kingdom* p. 127

²³ Breen, *Covenant and Kingdom* pp. 127-128

verantwoordelijkheid gedelegeerd om Hem te representeren en zijn wil ten uitvoer te brengen. Bij 3DM geven ze het bovenstaande als volgt schematisch weer:

Koninkrijk
Koning
Representatie
Regeren
Kracht
Gemeenschap

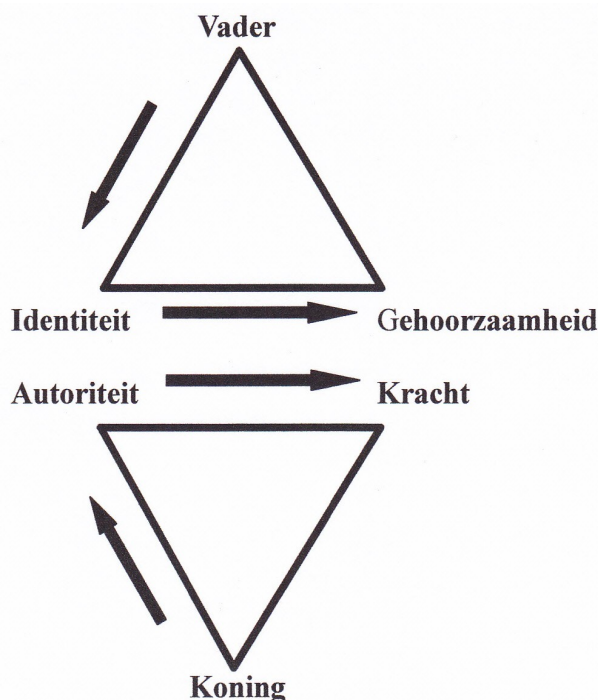

Figuur 5. Visie op Koninkrijk

Verbond en koninkrijk

Zoals in de inleiding is genoemd vormen deze onderwerpen volgens 3DM het DNA van de Bijbel. De vergelijking is gekozen, omdat DNA uit twee met elkaar verbonden strengen bestaat. Zoals de DNA-strengen niet los van elkaar begrepen kunnen worden, kunnen ook verbond en koninkrijk niet los van elkaar begrepen worden in de theologie. Wie God als Vader heeft, heeft God ook als Koning. Het zijn twee beelden van één relatie. De twee beelden of kanten hebben een verschillende, elkaar aanvullende uitwerking op ons leven. Schematisch is dit als volgt weer te geven:

<u>Verbond</u>	<u>en</u>	<u>Koninkrijk²⁴</u>
Vader	en	Koning
Relatie	en	Representatie
Eenwording	en	Regeren
Gehoorzaamheid	en	Kracht
Gemeenschap	en	Missie

Figuur 6. Visie op verbond en Koninkrijk

Bovenstaande is de overkoepelende theologie bij 3DM. Deze is bepalend voor het wereldbeeld, het Godsbeeld en het mensbeeld²⁵. Het wereldbeeld dat op basis van deze theologie naar voren komt wordt gekenmerkt door een sterke eenheid tussen het hemelse en het aardse. God is schepper van beide. Hij onderhoudt en regeert beide en zal ze naar Zijn doel leiden. Het Godsbeeld wordt bepaald door de woorden Koning en Vader. Als schepper staat Hij aan het hoofd van Zijn schepping met absolute macht en autoriteit. Hem komt alle eer en ontzag toe. Het beeld van de Vader kenmerkt God die Zich verbonden heeft met Zijn schepping en in relatie leeft met Zijn schepping; in het bijzonder met de mens. Daarin komt ook een zoeken naar de mens naar voren, die zich keer op keer van het verbond los maakt en het verbond verbreekt. Het is de Vader die op de uitkijk staat om zich opnieuw aan de mens te verbinden en deze verantwoordelijkheid geeft. Het mensbeeld dat uit het bovenstaande naar voren komt is dat van een afhankelijk schepsel, dat van God de mogelijkheid en verantwoordelijkheid heeft gekregen om te regeren en lief te hebben (koning en priester) in relatie met God en zijn naaste. De theologie laat ook de lijn zien van

²⁴ De schematische verbinding tussen verbond en koninkrijk staat niet in het boek van Breen, maar is op de LC op deze manier behandeld.

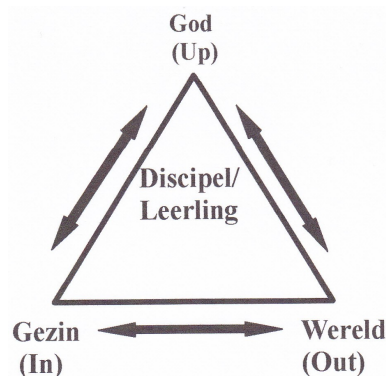
²⁵ Deze theologische thema's worden niet op deze manier door 3DM gepresenteerd. Wat we hier over schrijven is hoe wij, wat we gehoord hebben op de LC en gelezen hebben in de literatuur, vertalen naar deze theologische thema's.

de mens die dit niet doet en er niet meer toe in staat is²⁶. Alleen de Mensenzoon heeft dit volbracht. Hij is de koning onder wiens heerschappij de mensen mogen, kunnen en moeten (leren) regeren. Zijn bloed is ook het nieuwe verbond²⁷, waardoor God en mensen met elkaar verzoend en verbonden worden. Vanuit dit verbond, waaruit de liefde van de Vader blijkt, leert de mens Hem en elkaar lief te hebben. Het beeld van de Kerk dat hier uit naar voren komt is een gemeenschap van mensen die gezamenlijk en individueel aan het leren zijn, om in afhankelijkheid en onder leiding van de Heilige Geest een volk van koningen en priesters te zijn in en voor deze wereld.

5.2. Discipelschap

Op de website van St. Thomaschurch, de thuisbasis van 3DM, staat de volgende omschrijving voor discipelschap: *"Disciple means 'learner' or 'pupil'. Being a disciple means deliberately following Jesus throughout life's journey, and expecting to move upwards and onwards in our relationship with God and Kingdom fruitfulness over time. It's about understanding and walking into our calling and purposes in life and responding to change in the way God would ask, even during hard times."*²⁸

De theologie van 3DM is sterk gericht op de praktijk en is eerder te typeren als orthopraxie (rechte/goede praktijk; hoe leef ik met de Here God en mijn naaste?), dan orthodoxie (rechte/goede leer; wat geloof ik over de Here God en mijn naaste?). Het gaat hier niet om een absoluut tegenover, maar over het beginpunt van het denken en handelen. Dit is te herkennen in de bovenstaande definitie van discipelschap, die de nadruk legt op het leven van het geloof. Dit leven heeft drie speerpunten: God, de gemeente en de wereld. De pijlen, in het figuur hiernaast geven de relaties weer tussen de verschillende onderdelen van de driehoek. Een discipel leert deze relaties vorm te geven naar het voorbeeld van Jezus. De theologie van 'Covenant and Kingdom' helpt bij de concrete invulling. Wat is mijn identiteit vanuit het verbond en hoe kan ik van daaruit God representeren en met Hem regeren. Ook dit is dus erg praktijk gericht. De eerder genoemde *liveshapes* geven de discipel handvatten en reflectiemiddelen om hier in te leren.

Figuur 7. Driehoek (Triangle)

De *liveshapes* helpen de discipel om te ontdekken/leren verstaan wat God zegt en om hiernaar te handelen. In de gemeenschap helpt men elkaar om deze weg te blijven gaan. Een belangrijk uitgangspunt binnen de gemeenschap is dat iedereen aan het leren is en hulp nodig heeft en tegelijk een ander helpt. De uitspraak²⁹ hieronder vat dit scherp samen.

___ "All people look like sheep from the front and shepherds from behind" ___

Het "All people" in de uitspraak maakt een fundamentele keuze zichtbaar in de theologie van 3DM. Het

²⁶ Breen, *Covenant and Kingdom* pp.125,126

²⁷ Breen, *Covenant and Kingdom* p. 184

²⁸ Zie <http://www.stthomaschurch.org.uk/discipleship> (geraadpleegd op: 07-06-2012)

²⁹ Breen en Cockram, *Building a discipling culture*, pp. 16-17

geloof, discipelschap en leiderschap is niet alleen weggelegd voor een exclusief groepje geestelijken of universitair geschoolden, maar voor alle volgelingen van Jezus. Vanuit deze keuze wordt gezocht om de Bijbel, theologie en principes voor discipelschap toegankelijk te maken voor alle mensen en toepasbaar in het dagelijks leven.

5.3. Ecclesiologie

____ “effective discipleship creates the church, not the other way around”³⁰ ____

Bovenstaande uitspraak is voor 3DM een belangrijk statement als het over de doordenking van de praktijk van de kerk gaat. Discipelen maken de kerk. De kerk is een verzameling van gelovigen, die het leven in navolging van Christus (als leerlingen) met elkaar leven en delen³¹. De kerk ontstaat waar mensen Gods opdracht om leerlingen te zijn en te maken wordt uitgeleefd en uitgevoerd. Doordat discipelschap centraal staat, wordt ook de theologische doordenking van de kerk orthopraxisch ingevuld. De kerk krijgt zijn identiteit vanuit Christus, die identiteit wordt zichtbaar in het handelen van de kerk. Bij de discipel (gelovige/gemeentelid) is de driehoek *up*, *in* en *out* (figuur 7) een belangrijk reflectiemiddel. Deze driehoek wordt ook als reflectiemiddel en richtingwijzer voor de kerk gebruikt.

Up

Naast het belang van de relatie die individuele gelovigen met God hebben, is het ook van groot belang om als gemeenschap, gezamenlijk, vorm te geven aan haar relatie met God. De verbondstheologie en de punten die er hierboven bij genoemd zijn geven hier verdere inhoud aan.

In

De gemeenschap wordt bij 3DM voornamelijk gezien als een gezin. Bij discipelschap wordt deze vanuit het individu bekeken. Bij de ecclesiologie wordt er wat uitgezoomd, waarbij in eerste instantie de plaatselijke gemeente in beeld komt en daarna de verhouding van de plaatselijke gemeente tot (in stappen) de wereldwijde kerk/ lichaam van Christus. Omdat zoals eerder genoemd de kerk wordt opgevat als de verzameling van gelovigen, wordt dit lichaam in de diverse christelijke denominaties gezien. Het gezin wordt vooral benaderd met het oog op hoe de relaties worden vormgegeven. De diverse aanwijzingen die het NT daarvoor geeft, zoals éénheid, liefde en nederigheid, geven hier verdere invulling aan. De kerk wordt gezien als de *extended family* van de gelovige.

Out

Zoals de discipelen gezamenlijk de opdracht krijgen om uit te gaan en discipelen te maken, zo heeft de kerk deze opdracht als geheel. De focus is om als gemeenschap relaties te bouwen met mensen/gemeenschappen die niet christelijk zijn. Deze relaties worden aangegaan vanuit de gedachte van incarnatie. Zoals Jezus de hemel verliet om voor ons een dienstknecht te worden³², zo is ook de kerk geroepen in de levens (leefomgeving) van mensen te stappen om hen daar het Goede Nieuws te verkondigen en te laten zien door hen te dienen. De nadruk die wordt gelegd op de gemeenschap als *extended family* en op de missie in de wereld wordt duidelijk zichtbaar in de organisatie van de MC's (missionaire deelgroepen). Dit zijn kleine groepen (30-60 personen) die een hechte gemeenschap vormen en een duidelijke doelgroep hebben van mensen die zij willen bereiken.

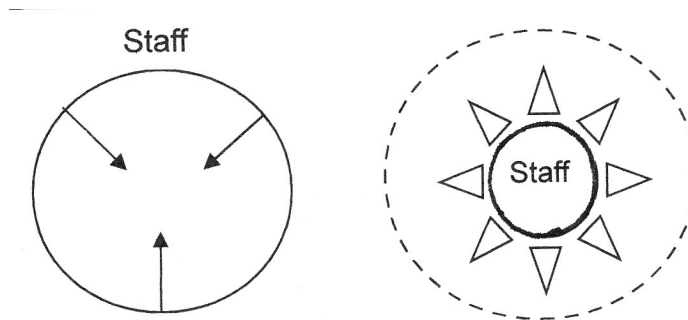
Het instituut kerk (organisatie) heeft in de visie van 3DM vooral een dienende taak naar de gemeenschap. Zij heeft als taak de gelovigen, en daarmee de gemeenschap, te begeleiden, coachen, toe te rusten en te faciliteren, zodat deze leeft en doet waartoe zij geroepen is. Het verschil met de traditionele opvatting over

³⁰ Breen en Cockram, *Building a discipling culture*, pp. 6-7

³¹ Nergens bij 3DM wordt dit expliciet gemaakt of uitgelegd. Het wordt als het ware verondersteld.

³² Filippienzen 2:7, Jezus die zichzelf vernedert en Johannes 1 Het Woord is vlees geworden.

de plaats van het instituut kerk typeert 3DM met het onderscheid van een pastoraal model en een missionair model. Het pastorale model past bij de traditionele manier van kerkzijn, waarbij de leiding “zorgt voor de kudde”. In de traditionele manier van kerkzijn is vaak sprake van “*high control and low accountability*” (hoge mate van besturing en lage mate van aanspreekbaarheid). Het missionaire model past bij wat 3DM voor ogen heeft. De leiding rust gelovigen toe om hun opdracht in de wereld uit te voeren. “*Low control and high accountability*” (lage mate van besturing en hoge mate van aanspreekbaarheid) moeten de gelovigen de ruimte geven om verantwoordelijkheid te dragen voor hun roeping in de gemeenschap. De hierboven genoemde MC's zijn hier een uitwerking van. De twee modellen worden met de onderstaande illustratie getypeerd.

Figuur 8. Pastoraal vs. missionair model

Het fundamentele verschil tussen de modellen zit niet in de woorden pastoraal of missionair, want dit zijn beide fundamentele functies van de gemeente. Het verschil zit hem in de afhankelijkheidsrelatie tussen gemeentelid en kerk/dominee en een gelijkwaardige relatie tussen kerk/dominee en gemeentelid, waarin het gemeentelid geholpen wordt om zelf in afhankelijkheid van God te leven en verantwoordelijkheid te nemen voor wat God vraagt.

Hoofdstuk 6 Samenvatting beantwoording theoretische deelvragen

In bovenstaande uitwerkingen hebben we de theoretische deelvragen beantwoord. Dit zijn met name de deelvragen die met 'wat is' beginnen. De rest van de vragen zullen vanuit de praktijk en de reflectie beantwoord worden. Hieronder volgt een samenvatting van de antwoorden op de theoretische deelvragen. Voor alle deelvragen zie ^{par 3.5}.

NLZoekt... is met de LC gaan werken, omdat ze het verlangen bij kerken zag om missionair actief te zijn, maar moeilijk de vertaalslag in de praktijk konden maken. 3DM zet met de LC sterk in op een veranderingsproces dat mensen missionair in beweging brengt. Niet door het organiseren van een conferentie, maar door een proces van transitie in de kerken te starten en te begeleiden. Volgens 3DM is een transitie nodig, omdat de kerk zichzelf 'opnieuw' moet uitvinden in een postchristelijke context. De kerken moeten leren een cultuur te ontwikkelen die is gericht op discipelschap. Het doel van deze transitie is dat de kerk een beweging van christenen wordt, die discipelschap en missie centraal stellen in het zijn van 'kerk'. Iedere kerk doet dit in haar eigen specifieke context en krijgt via de LC en *huddles* ondersteuning van 3DM. Bewust kiest 3DM ervoor om in de LC alleen leiderschapsteams toe te rusten in de principes van deze cultuur, omdat zij in de positie zitten om wat zij aan toerusting ontvangen hebben door te geven in hun kerk. 3DM gelooft in de kerk als netwerk en als gemeenschap. Door meerdere groepen kerkleiders samen te laten deelnemen ontstaat er onderlinge gemeenschap en betrokkenheid. Dit zal het proces versterken en de kans op succes sterk vergroten. Ditzelfde is de bedoeling binnen de groepen van een kerk afzonderlijk. Door zelf als leiderschapsteam dit proces door te gaan, is het uiteindelijke doel dat kerken in staat zijn alles wat zelf ervaren en geleerd is in eigen context te vertalen en uit te werken. Door de jarenlange ervaring van 3DM en de beweging die in andere landen zoals Engeland, Denemarken, Finland en Amerika op gang is gebracht heeft 3DM zich in die zin bewezen met de LC.

De theologie binnen 3DM wordt sterk bepaald door de visie op het verbond en het koninkrijk. Deze twee onderwerpen vormen volgens 3DM het DNA van de Bijbel en vormen het fundament van de boodschap van de Bijbel. De visie op verbond en koninkrijk hebben grote invloed op de visie op discipelschap, leiderschap, missie en gemeente zijn. Het beeld van de kerk dat hieruit naar voren komt is een gemeenschap van mensen die gezamenlijk en individueel aan het leren zijn, om in afhankelijkheid en onder leiding van de Heilige Geest een volk van koningen en priesters te zijn in en voor deze wereld. De theologie van 3DM is sterk gericht op de praktijk en is eerder te typeren als orthopraxie dan orthodoxie. Dit is te herkennen aan de omschrijving van discipelschap, die de nadruk legt op het leven van het geloof. Dit leven heeft drie speerpunten: God, de gemeente en de wereld. Een discipel leert deze relaties vorm te geven naar het voorbeeld van Jezus. De theologie van '*covenant* en *kingdom*' helpt bij de concrete invulling. Wat is mijn identiteit vanuit het verbond? En hoe kan ik van daaruit God representeren en met Hem regeren? Tijdens het participatieve onderzoek zagen we deze focus op de praktijk steeds terug, doordat er meer de focus lag op het 'hoe' dan op het 'wat'.

Hoofdstuk 7 Praktijkonderzoek

7.1 Participatief onderzoek

Het participatieve onderzoek is het hart van dit onderzoek geworden. Aan het begin van het onderzoek dachten wij dat de uitkomsten van diverse enquêtes en interviews in vergelijking met de theorie en verwachtingen van NLZoekt... het belangrijkste onderdeel van ons onderzoek zouden vormen. Op die manier wilden wij een 'wetenschappelijk verantwoorde' conclusie over de effectiviteit van de LC geven. Tijdens onze deelname aan de LC's zijn wij tot de conclusie gekomen dat Gods weg met mensen zich moeilijk (wetenschappelijk) laat meten, omdat het ten diepste gaat over de relatie van mensen met de levende God. Onze beschrijving van de LC, de theologie en onze conclusies en aanbevelingen zijn voor een groot deel het product van wat wij tijdens onze deelnamen hebben gezien, gehoord, gevoeld, geproefd en gedaan. De enquêtes, interviews en literatuur zijn daarbij gebruikt als bevestiging, aanvulling, nuancering en correctie op onze ervaringen.

LC 1 te Sleen november 2011

Met de start van de eerste LC in Sleen begonnen wij ook echt aan onze afstudeeropdracht. Buiten wat voorstudie van literatuur van 3DM stapten we redelijk blanco in het proces van afstuderen. We gingen samen met de deelnemende teams meemaken wat een LC inhoudt. We merkten dat de meeste teams net zo weinig zicht hadden op wat hen te wachten stond als dat wij dat hadden, maar er waren ook een aantal teams die al meer wisten. Ondanks deze 'onwetendheid' was er onder de teams duidelijk sprake van enthousiasme en verwachting. Het grootste deel van de teams bestond uit mensen die al langere tijd actief zijn op het gebied van missionair werk en daar zegeningen en teleurstellingen in hebben ervaren. We denken dat het enthousiasme en de verwachting voor een belangrijk deel te maken hebben met het verlangen van deze mensen om Jezus Christus bekend te maken aan mensen die Hem nog niet kennen en de hoop handvatten te krijgen om dit in onze geseculariseerde samenleving vorm te geven. Dit verlangen en de hoop/verwachting kwam duidelijk naar voren tijdens de voorstelronde van de teams op de eerste avond. Na de kennismaking op maandag werden we door het team van 3DM de rest van de week meegenomen in een proces om bezig te zijn met discipelschap, dat het thema was van deze eerste bijeenkomst. Het proces volgde drie grote stappen tijdens de week:

- dinsdag '*what is*' (beginsituatie);
- woensdag '*what could be*' (droom);
- donderdag '*what will be*' (de eerste stappen).

Ondanks deze aangekondigde verdeling, merkten we dat alle drie de processtappen op alle dagen in de gegeven informatie en de verwerkingsopdrachten terugkwamen, maar de focus lag duidelijk op de stap van die dag en de andere twee processtappen deden op de achtergrond mee. Elke dag werd een blokje informatie gevolgd door een verwerkingsopdracht en terugkoppeling. Verder was er ook veel gelegenheid om met het team, andere teams of de mensen van 3DM door te praten over de informatie en/of verwerking. Door deze combinatie hebben wij ervaren dat je echt wordt meegenomen in een proces, waarbij je aan het oefenen bent met wat je net hebt gehoord. We hebben dit ook bij de verschillende teams zien gebeuren. De terugkoppelingen van de diverse teamopdrachten lieten zien dat de teams aan de slag waren gegaan met de informatie die ze net hadden gekregen. Het eerder beschreven verschil tussen de LC en een conferentie was hierin duidelijk zichtbaar. Vanaf de eerste inleiding werden de deelnemers op het denkspoor gezet van 3DM en zijn daar 'niet' meer vanaf gekomen. De eerste inleiding ging over het belang van discipelschap, de plek van de gelovige in de gemeenschap en de *Learning Circle* ^(bijlage II). De opdracht die hierop volgde was het maken van een SWOT-analyse van de gemeente. De terugkoppeling van de teams liet zien dat de gegeven info voor een deel de spiegel is geweest waarmee de SWOT-analyse is gemaakt. Op deze wijze werd steeds van de teams gevraagd om de informatie te vertalen naar de eigen context. Op dag drie hebben de teams plannen gemaakt om de informatie toe te passen in hun eigen context. Welke

stappen kunnen er genomen worden richting een discipelschapscultuur? Het viel ons op dat er naar ons idee vrij grote plannen uit kwamen en een aantal teams al plannen presenteerden voor het opzetten van MC's. Ook viel het ons op dat er door de mensen van 3DM geen feedback op de plannen werd gegeven. De teams verlieten de LC met nieuwe ideeën en plannen om deze toe te passen.

Er zijn ons een aantal belangrijke zaken opgevallen tijdens de LC:

- De teams werden echt meegenomen in het proces.
- Er was een goede verhouding tussen informatie en verwerking.
- In de informatie werd theologisch veel verondersteld.
- Het valt ons op dat er tijdens de LC nauwelijks gesproken wordt over de theologische vooronderstellingen.
- Tijdens de verwerkingsmomenten misten diverse teams begeleiding.
- We vragen ons af of de teams voldoende toegerust zijn om hun plannen uit te voeren.
- De plannen van de teams lijken vooruit te lopen op het proces van de LC.
- Een aantal teams lijkt ons meer bezig met het missionaire model dan met het belang van discipelschap.
- Er is nauwelijks verdiepende informatie beschikbaar. Ook is er geen informatie over de behandelde stof, zodat de teams dit thuis niet terug kunnen lezen.
- Er is veel enthousiasme bij de teams over de LC!

LC 2 te Steenwijk maart 2012

Multiplying missional leaders (het vormen van missionaire leiders) was het thema in de 2^e LC. De week had dezelfde structuuropbouw als de vorige. De eerste dag begon met: 'What is?'. De teams hebben vijf maanden gehad om de eerste stappen te zetten naar aanleiding van de gemaakte plannen op de LC 1. Onderwijs kwam er in de vorm van Lucas 10:1-12; Jezus' strategie voor het maken van discipelen. Het gaat erom dat je samen als team de juiste personen (leiders) vindt, daarvoor bidt en daarin investeert en je leven met ze deelt. Deze mensen moeten worden meegenomen in het proces dat je als team inmiddels bent ingegaan. Er werd een SWOT-analyse gemaakt van de afgelopen maanden onder het motto: Vier je successen en deel je moeiten! 3DM drong erop aan dat de teams kleine stappen moeten nemen. Er werd niet uitgebreid stilgestaan bij de SWOT-analyse en er vond ook geen coaching per team plaats naar aanleiding van de SWOT-analyse. De rest van de dag ging het over leiderschap in een setting van discipelschap. Het viel op dat verschillende teams worstelden na de eerste vijf maanden. Ze ervaren moeite in het proces in hun eigen context. De SWOT-analyse werkte hierin verhelderend. Wat verder opviel is dat er halverwege de eerste dag al weer vooruit werd gekeken. Dit komt vooral doordat het onderwijs zich nu richtte op leiderschap. 3DM bleef niet hangen bij de resultaten van de SWOT-analyse. Aan het eind van de dag ontstonden er nogal wat vragen over de toepassing van leiderschap. Deze werden op dag twee besproken. Dag twee ging over hoe 3DM in hun context het leiderschap heeft gestructureerd, hoe er wordt gekeken naar leiderschap, hoe er wordt gerekruteerd, wat een leider nodig heeft etc. We zagen bij de teams veerkracht. Enerzijds dachten ze nog steeds aan de eigen gemaakte SWOT-analyse, maar aan de andere kant werd er al weer enthousiast vooruit gekeken. Dag drie was gericht op het maken van de plannen voor de komende maanden tot LC3. Er werd vanuit 3DM aangedrongen op het vormen van een gemeenschap van discipelen, een zgn. *extended family*. Het gaat in eerste instantie om een bijbelse levensstijl, niet om de toegepaste methodiek. Hou elkaar scherp en ga met elkaar op pad. De rest van de dag werden de plannen gemaakt. Ieder team was heel bewust bezig met het maken van de plannen voor de komende maanden. We zagen teams die de gemaakte SWOT-analyse van dag één er bij pakten om deze te verwerken in de nieuwe plannen. De plannen werden per team gepresenteerd. Er werd geen feedback op gegeven. Voor alle teams werd intensief gebeden. We zagen onderlinge saamhorigheid ontstaan.

Relevante observaties tijdens LC2:

- Teams worstelden in hun eigen proces; het is niet gemakkelijk om een veranderingsproces op gang te brengen bij jezelf, laat staan in je eigen context.
- Er werd veel gevraagd naar 'hoe' dingen nu moeten.

- Teams toonden veel veerkracht en keken snel vooruit, ondanks alle moeite die achter hen ligt.
- Opvallend was dat 3DM heel strak vasthield aan het proces. Er was regelmatig geen tijd om dieper in te gaan op de inhoud. We vragen ons af hoe de teams het onderwijs inhoudelijk gaan verwerken.
- Er ontstond in de teams steeds meer betrokkenheid op elkaar. We zagen regelmatig dat er met en voor elkaar werd gebeden.
- Halverwege dag twee ontstond er een overkill aan informatie. Veel deelnemers gaven aan dat ze er wel even door heen zaten. 'Waar staan we nu?' kon nog moeilijk gekoppeld worden aan 'Wat is het eerste dat we nu moeten gaan doen?'.
- Opvallend is dat de 'taal' van 3DM snel werd overgenomen. Het denken en praten in '*liveshapes*' en '*leadership pipelines*' werd snel gedaan. Deze taal zag je ook weer terug in de gemaakte plannen.
- Er was weinig begeleiding van 3DM tijdens de verwerking en het opstellen van de plannen. Teams waren op zichzelf aangewezen. Dit werd niet altijd als prettig ervaren.
- De strakke organisatie zorgde ervoor dat er voldoende rust momenten waren waarin van gedachten kan worden gewisseld met andere teams.
- Het 'dat' lijkt belangrijker dan het 'wat' als het gaat om het maken van de plannen. Er werd weinig tot geen feedback gegeven op de gemaakte plannen.
- We zien dat de plannen, voor ons gevoel, realistischer zijn en meer aansluiten bij de inhoud van LC2 dan bij LC1.
- De inhoud van de plannen lijkt 'dichter' bij de teams zelf te staan.

Conclusie bij het onderdeel teamvorming

(De verwachting vooraf: Bij de leden van de teams en de teams als geheel is het transitieproces naar discipelschap en gemeenschap begonnen.)

Er is in de teams een duidelijk verschil te zien tussen LC1 en LC2. De teams zijn hechter geworden en dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het proces/de plannen. Ook individueel maken mensen stappen in geloof en toewijding. In de plannen van LC2 bleek het principe "groot dromen en klein bouwen" meer toegepast te worden. Het is voor ons duidelijk dat er een transitieproces op gang is gekomen. Het is voor ons ook duidelijk geworden dat dit een proces van de lange adem is. Het verlangen naar resultaat/succes zien wij als één van de grootste valkuilen voor de teams; daardoor worden er te grote stappen genomen naar het zichtbare deel van het 'model' en wordt het fundament niet stevig genoeg gebouwd om een blijvende verandering mogelijk te maken.

Conclusie bij het onderdeel planning

(De verwachting vooraf: De LC heeft er voor gezorgd dat deelnemende groepen concrete, haalbare plannen hebben gemaakt om het proces van transitie in de gemeente vorm te geven en dat de plannen worden uitgevoerd.)

Tijdens onze deelname aan de LC hebben we gezien dat het maken van plannen een andere functie en doel heeft dan van tevoren werd verwacht. De plannen zijn voornamelijk een hulpmiddel in het proces. De plannen helpen om het proces tussen de LC's door te laten gaan, verantwoordelijkheid te delen. Ze dienen ook als reflectiemiddel waardoor geleerd wordt en eerste stappen aan te geven voor een grote droom. Vanuit deze insteek is het niet erg dat veel plannen niet haalbaar waren en ook niet (volledig) uitgevoerd zijn, omdat het als hulpmiddel zijn taak heeft vervuld.

Conclusie bij het onderdeel theologie

(De verwachting vooraf: Deelnemende kerken en groepen gaan begrijpen dat missionair zijn begint bij discipelschap. Zij leren tijdens de LC hoe ze dit als leider moeten toepassen voor zichzelf en de gemeente die ze leiden.)

Tijdens de LC's lijkt de theologie niet van grote invloed te zijn. Er wordt weinig over gesproken/

gediscussieerd. De reden die wij hier voor zien is dat de veronderstelde theologie aansluit bij die van de, met name orthodoxe/evangelische deelnemers met een missionair verlangen. De tweede reden is dat er theologisch vooral over de hoofdlijnen wordt gesproken. De theologie is wel bepalend voor het doel dat met het transitieproces bereikt moet worden; discipelen die discipelen maken. Ook is de theologie van invloed op hoe het proces wordt doorlopen. Het proces is erg mensgericht (tegenover resultaatgericht). Er is ruimte (genade) om te falen en een appèl om te leren. Dit blijkt o.a. uit hoe de mensen van 3DM omgaan met de gemaakte opdrachten van de deelnemers. Leren te verstaan wat God van je vraagt is een belangrijk onderdeel van het proces en een belangrijke theologische vooronderstelling. Door de sterke focus op het leren is er weinig aandacht voor zonden, gebrokenheid en verlossing. Jezus wordt veelvuldig gepresenteerd als voorbeeld. Er is op de LC niet zo veel aandacht voor Jezus als verlosser.

Conclusie bij het onderdeel output

(De verwachting vooraf: De LC heeft er in voorzien dat kerken en groepen een proces zijn gestart waarin men vormen zoekt waarin discipelschap, gemeenschap en missie worden uitgewerkt. Ook worden de ervaringen gedeeld met gemeenten die met een soortgelijk proces bezig zijn.)

Wat het zoeken betreft was dit bij de deelnemende teams voor de start van de LC al duidelijk aanwezig. We hebben gezien dat teams soms moeite hebben met de vertaling naar de gemeente; om ook daar het proces op gang te krijgen. Wat ons is opgevallen, is dat teams blijven zoeken naar de aansluiting met hun gemeente, daarin kritisch zijn op zichzelf en niet, zoals vaak in zulke situaties gebeurt, zich tegenover de gemeente opstellen. Hierin zien wij dat de teams het onderwijs van discipelschap en reflectie op zichzelf toepassen. Wij vinden dit een hoopgevend teken voor het proces dat in veel gemeenten nog echt op gang moet komen. Het delen van ervaringen gebeurde tijdens de LC2 veel vaker dan tijdens de eerste. Er zit in onze ogen groei in de relaties tussen de verschillende teams.

7.2 Vragenlijsten (enquête)

Contextbeschrijving

We hebben twee keer een vragenlijst laten invullen onder alle deelnemers van de LC. Dit hebben we gedaan om een goed beeld te kunnen krijgen van het 'op gang komen' van het transitieproces bij de deelnemende teams. De (kerkelijke) achtergrond van de deelnemende teams aan de LC is zeer divers. Hieronder een kort overzicht om enigszins een beeld te kunnen vormen van de verschillende contexten.

- GKv Zwolle Noord
- GKv Utrecht West
- GKv Maastricht
- Bamboe Maastricht – Missionair initiatief vanuit de GKv Maastricht.
- Samenwerkende Gemeente Alexanderpolder (PKN)
- Gouda Zoekt... - startend initiatief van een groep pioniers uit Gouda. Niet direct gelieerd aan een kerk of gemeente
- Zoetermeer Zoekt... - idem Gouda zoekt..
- Assen Zoekt... - Missionair initiatief waarin gezocht wordt naar nieuw te varen koers. Bereiken al +/- 100 zoekers in Assen.
- Crossroads Rotterdam – willen groeien naar een gemeente met een fundament van missionaire deelgroepen.
- Stepping Stones – Organisatie die d.m.v. coaching en resources, Gods Koninkrijk zichtbaar willen maken via discipelschap.
- 'Mensen van de Weg' Wieringerwaard (PKN)
- Baptistengemeente Wageningen – Missionair initiatief vanuit de baptistengemeente.
- Hart van Osdorp – missionair initiatief Amsterdam

Zoals te zien is zijn er veel verschillen in achtergrond. Het wordt extra belangrijk om in de coaching en begeleiding goed rekening te houden met de context van elke groep.

Vragenlijst 1

Na LC1 hebben we een enquête gemaakt die kort na de LC door de deelnemers is ingevuld. De deelnemers is gevraagd om op 6 stellingen te reageren en één open vraag te beantwoorden. De resultaten staan in het onderstaande schema weergegeven. 31 van de 51 ondervraagden hebben de enquête ingevuld.

	1 – Helemaal mee eens	2 – Mee eens	3 – Noch mee eens noch mee oneens	4 – Mee oneens	5 – Helemaal mee oneens
Door de Learning Community ben ik anders gaan denken over discipelschap en het belang daarvan in missionair werk.	19,35%	38,71%	19,35%	22,58%	0,00%
Door de Learning Community heb ik een ander beeld gekregen van hoe de christelijke missionaire gemeente er uit zou moeten en kunnen zien.	9,68%	48,39%	32,26%	9,68%	0,00%
Ik heb er groot vertrouwen in dat we al het geleerde in de Learning Community toe kunnen passen en de plannen die we gemaakt hebben uit kunnen voeren binnen onze eigen context.	25,81%	54,84%	16,13%	3,23%	0,00%
In het team waarin ik heb deelgenomen aan de Learning Community zijn we anders gaan denken over missionair gemeente zijn.	16,13%	41,94%	29,03%	12,90%	0,00%
Ik heb het idee dat ik voldoende handvatten heb gekregen om een begin te maken met het bouwen van een discipelschapscultuur.	19,35%	51,61%	25,81%	3,23%	0,00%
Ik denk dat opvattingen over kerkleer en kerk-zijn ons proces naar het bouwen van een discipelschapscultuur gaan beïnvloeden.	9,68%	41,94%	25,81%	16,13%	6,45%
Algemene indruk geconcludeerd o.b.v. de reacties	16,67%	46,24%	24,73%	11,29%	1,08%

Open vraag bij enquête LC1:

Aansluitend op de laatste vraag: Zo ja, op welk gebied en op welke manier?

- Uiteraard, normaal gezien is cultuur het gevolg van wat je voorstaat.
- Gezien het feit dat er wordt gestart vanuit het hart, vanuit het discipel zijn van elk gemeentelid, verwacht ik dat daarmee de juiste toon gezet gaat worden. Zowel van bij de missionaire pioniers als bij de gemiddelde kerkganger. Het gaat ineens weer over waar het over zou moeten gaan! Dat neemt niet weg dat we waarschijnlijk samen wel een aantal stappen moeten gaan nemen die spannend zullen zijn. We gaan biddend dit proces in en laten ons leiden!
- We hebben praktische handvatten gekregen, m.n. d.m.v. de *huddle*. Qua kerkleer en kerk zijn heb ik niet zoveel 'nieuws' gehoord. Vandaar mijn gematigd enthousiasme bij de vorige vragen. De kracht van de LC zit voor mij vooral in het proces dat we als team zijn aangegaan en de garantie/ aansporing via de maandelijkse skype-*huddle* en volgende LC's om het proces door te zetten. Het hele gebeuren komt voor ons op een uitgelezen moment, omdat we met een nieuw team een doorstart aan het maken zijn.
- Tenderen naar een laag-kerkelijke ambtopvatting en een verlaging van de eisen voor met name het ambt van predikant.
- Voorafgaande aan de LC week is bij ons het proces van anders denken al gestart. Ik heb ook deze meegenomen in de beantwoording van de vragen. Ten aanzien van de handvatten reken ik ook op de *huddles*. Dat is een essentieel onderdeel, maar wordt hier niet genoemd.
- Nee ik ben niet bang dat opvattingen over kerk zijn het proces naar het bouwen van een discipelschapscultuur. Wel denk ik dat sommige opvatting binnen de kerkleer kunnen gaan wringen met kerkleer. Met name wanneer er veel druk wordt gelegd op de verplichting als mens om op eigen kracht op Christus te gaan lijken. Veel gereformeerden vinden dat de mens van nature zichzelf niet kan verlossen en dus ook niet kan veranderen in een mens die lijkt op Christus
- Andersom; ik denk dat deze manier ons denken over kerk en kerkleer zal beïnvloeden
- Ik vind de vraag een beetje moeilijk gesteld. Ik hoop dat ik het heb begrepen. Ja ik denk dat opvattingen het proces beïnvloeden. De manier waarop je kerk ziet, is een basis van waaruit je alles vormgeeft. Ik zie de kerk als een groep mensen die hun leven met elkaar deelt en die op een relevante manier met mensen die God nog niet kennen in gesprek gaan. Dit beïnvloed mijn idee over de cultuur die je in de kerk wilt hebben: betrokken, toegewijd en open.
- Het helpt om een veranderingsproces in een gemeente vorm te geven. Belangrijk is dat het beeld over wat een gemeente is vloeibaarder wordt en dat men context krijgt bij hoe naar buiten gericht zijn praktisch invulling

kan krijgen.

- Vooral ideeën over 'pastorale gemeente' versus 'missionaire gemeente' zijn van belang in onze context. Ik verwacht dat er minder georganiseerd en gecontroleerd zal worden door de kerkenraad, en meer geïnvesteerd (d.m.v. training / mentorschap / onderling pastoraat) in verantwoordelijkheid van individuele kerkleden en kleine groepen. We willen echt gaan inzetten op lagere controle vanuit de kerkleiders, en bouwen aan structuren / manieren waarin discipelschap en verantwoording afleggen aan elkaar wordt gestimuleerd.
- Wat is de kerk, hoe ziet ze er volgens Jezus uit i.t.t. de traditionele kerk; een kerk die sowieso God, in en out gericht is; verhouding *invitation* en *challenge*
- Als gevestigde kerk zit je geheel in een vaste structuur, moeilijk daaruit los te komen
- Het heeft mij als pinkstergemeente man dicht bij gereformeerde mensen gebracht, ik ben meer van ze gaan houden. Dank U wel Heilige Geest voor het geweldige werk wat U in mij doet.
- Het is andersom: ons proces van bouwen naar discipelschapscultuur gaat onze opvattingen over kerkleer en kerk zijn beïnvloeden.
- Ik denk dat de consequenties van het discipel zijn niet altijd binnen de kerkcultuur zullen passen en daarom om een andere manier van kerkzijn gaat vragen, veel losser, vooral als het gaat om het discipel zijn tussen onkerkelijken. Die willen misschien wel discipel worden, maar niet binnen de in een kerk/gemeente vastgelegde kaders. bv. Waarom zou je op zondag naar de kerk gaan? Ik beleef de gemeenschap liever op woensdagavond...
- het idee van *low control, high accountability*. Nu is er vaak sprake van *high control, low accountability*, waardoor je gedwongen volgens een bepaald stramien kerk bent, zonder daarbij echt Christen te hoeven zijn. *Low control* biedt daarentegen ruimte om je te ontplooien als Christen en *high accountability* zorgt ervoor dat je blijft leren, je kwetsbaar blijft opstellen, je wilt groeien samen met de gemeente/groep.

Vragenlijst 2

Ook na LC2 hebben we een enquête gehouden. 22 van de 47 ondervraagden hebben de enquête ingevuld. De resultaten staan in het onderstaande schema weergegeven.

De hieronder gestelde vragen worden gesteld om het proces dat je hebt doorgemaakt meetbaar te maken. We willen je vragen om de vragen te beantwoorden vanuit het perspectief van **toen-nu** :Waar stond je voor het begin van de LC en waar sta je nu.

	1-Helemaal mee eens	2-Mee eens	3-nog mee eens, nog mee oneens	4-mee oneens	5-helemaal mee oneens
Ik ervaar dat ik God meer heb leren verstaan.	13,60%	50,00%	31,80%	4,50%	0,00%
Ik ben meer drie dimensionaal gaan leven (triangle).	13,60%	45,50%	36,40%	4,50%	0,00%
Ik ervaar de invulling van discipelschap als Bijbels.	68,20%	27,30%	4,50%	0,00%	0,00%
Ik heb een beter beeld bij wat discipelschap inhoud.	40,90%	50,00%	9,10%	0,00%	0,00%
Wij zijn als team persoonlijk op elkaar betrokken geraakt.	45,50%	36,40%	13,60%	0,00%	4,50%
Er is draagvlak aan het groeien voor onze plannen.	18,20%	59,10%	22,70%	0,00%	0,00%
Ik ervaar een gezamenlijke verantwoordelijkheid.	27,30%	59,10%	9,10%	4,50%	0,00%
Ik denk dat het proces leid tot missionaire gemeenschap.	31,80%	59,10%	9,10%	0,00%	0,00%
De eigen ervaringen worden met andere teams gedeeld.	13,60%	59,10%	9,10%	18,20%	0,00%
Er is genoeg ondersteuning in ons proces geweest.	13,60%	63,60%	22,70%	0,00%	0,00%
Algemene indruk op basis van reacties.	28,63%	50,92%	16,81%	3,17%	0,45%

Open vraag bij enquête LC2:

Zijn er in lijn met de vragen nog dingen die je met NLZoekt... wilt delen?

- Deze keer geen coaching gekregen van Rich of Paul. Als we er aan dachten waren ze niet in de buurt. Leken iets minder zichtbaar?
- Tussen de lc's zou nog wel wat kunnen gebeuren in het kader van uitwisseling/ondersteuning.
- Ik zou wel meer inhoudelijke persoonlijke feedback willen hebben op de plannen die zijn gemaakt en de

doelstellingen die zijn geformuleerd. Ben daarin erg benieuwd naar de visie van Rich en Paul. Volgens mij is er door iets te schuiven in de programmering ook wel tijd voor te vinden. Ik zou me ook kunnen voorstellen dat ze als *critical friends* meekijken naar onze plannen en in een korte sessie (via bijvoorbeeld skype) hun terugkoppeling op een later moment geven.

- De eerste vraag vond ik wat lastig te beantwoorden. Ik geloof niet dat mijn verstaan van Gods stem echt is veranderd, maar ik ervaar wel Gods zegen/spreken bij het zoeken van een weg in het missionair kerk zijn. Dus de beantwoording van de vraag is negatief, wat echter niet betekent dat ik God's stem niet ervaar en opmerk in het proces de afgelopen maanden. Als het gaat om het begrijpen van bijbelse principes rond discipelschap, heb ik wel echt nieuwe dingen geleerd.
- Ik was graag van begin af aan ingestapt in een tweewekelijkse *huddle*
- Heeft de leiding van NLZoekt... zicht op hoe de leiding van de verschillende teams participeert in de tussentijdse coaching? Doet leiding NLZoekt... zelf ook iets aan coaching van de teamleiders? Vanwege dat NLZoekt... leiding de NL context zelf ook helemaal kent.

Algemene conclusie n.a.v. de vragenlijsten

De eerste conclusie die op basis van bovenstaande enquêtes gemaakt moet worden is dat uit de gestelde vragen blijkt, dat onze benadering van discipelschap gedurende ons onderzoek sterk is veranderd. We zijn wat het onderzoek betreft begonnen met een resultaat- en taakgerichte benadering van discipelschap. Vanuit deze benadering wilden we op methodische wijze het objectieve effect van de LC meetbaar maken. De relatie- en procesgerichtheid van het programma liet zich echter in onze ogen niet op deze manier benaderen. Omdat het effect van deze gerichtheid subjectief is hebben we na LC2 subjectieve vragen gesteld die naar ons inzicht beter aansluiten bij het doel van de LC.

Het algemene beeld dat uit de vragenlijsten naar voren komt, is dat de deelnemers de LC positief waarderen. Bijna 80% van de positief geformuleerde stellingen bij de tweede vragenlijst wordt positief beantwoord. Hieronder vergelijken we, per deelthema, de uitkomsten van de vragenlijst met de verwachtingen.

Conclusie bij het onderdeel teamvorming

(De verwachting vooraf: Bij de leden van de teams en de teams als geheel is het transitieproces naar discipelschap en gemeenschap begonnen.)

63% van de ondervraagden geeft aan Gods stem meer te verstaan. 76% geeft aan dat zij als team meer op elkaar betrokken zijn geraakt gedurende het proces. Dit zijn de twee hoofdingrediënten wat betreft discipelschap en gemeenschap. De mate waarin verantwoordelijkheid wordt gedeeld en gedragen zien wij als een belangrijke indicatie voor de kracht van een team. 86% geeft aan te ervaren dat zij gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het proces. Op basis van de enquête stellen wij dat de LC het effect bereikt wat NLZoekt... vooraf verwachtte.

Conclusie bij het onderdeel planning

(De verwachting vooraf: De LC heeft er voor gezorgd dat deelnemende groepen concrete, haalbare plannen hebben gemaakt om het proces van transitie in de gemeente vorm te geven en dat de plannen worden uitgevoerd.)

In de vragenlijst die na de eerste LC is gehouden valt op dat 80% van de deelnemers er vertrouwen in heeft, dat de plannen reëel zijn en dat hij/zij voldoende toegerust is om deze uit te voeren. In de reacties op de open vraag komt regelmatig de verwachting van verdere begeleiding bij het uitvoeren van de plannen naar voren. In de reacties op de open vraag van de tweede enquête zien we een aantal keer terug, dat mensen begeleiding missen of meer zouden willen hebben bij het maken en uitvoeren en feedback willen ontvangen op de plannen. Op basis van de enquête stellen wij dat de LC er voor zorgt dat de teams concrete plannen maken om het proces van transitie vorm te geven in de gemeente. We merken ook op dat er in de teams behoefte is aan begeleiding bij het maken van plannen en bij de uitvoering van de plannen. De plannen kunnen als hulpmiddel beter benut worden.

Conclusie bij het onderdeel theologie

(De verwachting vooraf: Deelnemende kerken en groepen gaan begrijpen dat missionair zijn begint bij discipelschap. Zij leren tijdens de LC hoe ze dit als leider moeten toepassen voor zichzelf en de gemeente die ze leiden.)

Uit met name de eerste enquête blijkt dat 58% van de deelnemers de informatie over missionair zijn en discipelschap positief waardeert. Verder is 58%, zelf of als team, anders over discipelschap en missionair zijn gaan denken. Het is opvallend dat deze andere manier door 95% direct als bijbels wordt gezien, zonder dat daar veel kritische vragen over worden gesteld. De verhouding van wat geleerd wordt tot de kerkleer wordt divers gewaardeerd. Dit is volgens ons te verklaren uit de diversiteit in achtergrond, de praktijkgerichtheid van de deelnemers en dat er tijdens de midweken nauwelijks over het effect voor kerkleer is gesproken. Op basis van de enquête stellen wij dat er tijdens de LC's voldoende theologisch kader en onderbouwing is geboden voor het proces dat NLZoekt... voor ogen heeft bij de deelnemers en de teams.

Conclusie bij het onderdeel output

(De verwachting vooraf: De LC heeft er in voorzien dat kerken en groepen een proces zijn gestart waarin men vormen zoekt waarin discipelschap, gemeenschap en missie worden uitwerkt. Ook worden de ervaringen gedeeld met gemeenten die met een soortgelijk proces bezig zijn.)

Bijna 91% van de ondervraagden verwacht dat het proces zal leiden tot een missionaire gemeenschap. Omdat wij alleen het begin van het proces volgen zal later moeten blijken in hoeverre dit werkelijkheid wordt. De enquête maakt niet zichtbaar dat de kerken en groepen achter de teams gestart zijn met dit proces. De enquête laat wel zien dat in de teams het proces in volle gang is en dat daarbij de kerk niet uit het oog verloren wordt. 77% geeft aan dat er draagvlak voor de plannen van de teams aan het groeien is. Wat betreft het contact met andere teams geeft 72% aan dat ervaringen worden gedeeld. Hierbij merken we op dat dit met name tijdens de midweek geldt. Op basis van de enquête stellen wij dat de eerste tekenen van het verwachte effect zichtbaar worden en dat is gezien de fase van het proces zeer positief.

7.3 Diepte-interviews

Hieronder staan de conclusies uit de diepte-interviews met de leiders van verschillende teams. Deze teams zijn geselecteerd vanwege verschillen in kerkelijke achtergrond, grootte van de kerk en verschillen in context waarin de kerk staat. Zodat ook een eventueel verschil in effect van de LC voor verschillende situaties zichtbaar kan worden.

De interviews zijn afgenomen met de leiders van:

- Zwolle Noord, Jaap Ophoff
- Gouda Zoekt..., Jos Kisterman
- Mensen van de Weg – Wieringerwaard, Aukje van Kampen
- Samenwerkende gemeente Alexanderpolder, Erjan van der Linden

Uit de interviews blijkt dat de teamleiders over het algemeen positief zijn over de LC en het proces waar zij in zitten. De inhoud sluit aan bij waar de teams mee bezig zijn of waren. Het verlangen om missionaire gemeenschappen te zijn/vormen was voor aanvang van de LC al aanwezig. Hoe daar te komen is de vraag die de teams als reden geven om mee te doen aan de LC. Hieronder zullen wij onze conclusies per deelgebied geven.

Conclusie bij het onderdeel teamvorming

(De verwachting vooraf: Bij de leden van de teams en de teams als geheel is het transitieproces naar discipelschap en gemeenschap begonnen.)

Uit de interviews blijkt dat dit proces binnen de teams zeker op gang is gekomen. Alleen team Wieringerwaard worstelt nog op dit punt en dan met name met het vormen van een team. De andere teamleiders geven aan dat de teamleden nieuwe stappen in het geloof zetten en dat zij als team naar elkaar toegroeien.

Conclusie bij het onderdeel planning

(De verwachting vooraf: De LC heeft er voor gezorgd dat deelnemende groepen concrete, haalbare plannen hebben gemaakt om het proces van transitie in de gemeente vorm te geven en dat de plannen worden uitgevoerd.)

De teamleiders zijn positief over dit onderdeel van het programma. Het helpt echt om in plaats van met ideeën met een stappenplan naar huis te gaan en een gedeelde verantwoordelijkheid te hebben. De teams geven aan dat er meer behoefte is aan feedback op de plannen en begeleiding bij de uitvoering. De 'hoe' vraag wordt hier onvoldoende beantwoord.

Conclusie bij het onderdeel theologie

(De verwachting vooraf: Deelnemende kerken en groepen gaan begrijpen dat missionair zijn begint bij discipelschap. Zij leren tijdens de LC hoe ze dit als leider moeten toepassen voor zichzelf en de gemeente die ze leiden.)

Theologisch wordt de inhoud in grote lijn onderschreven. Met name dat missionair zijn begint bij discipelschap. Het leren toepassen van de principes verwacht men met name van de *huddles*. Hoewel men blij is met de *huddles* die er zijn, voorzien zij onvoldoende in deze behoefte omdat deze vaak te algemeen blijven. Bij de SGA vindt men dat de theologie (te) sterk op het NT is georiënteerd en er (te) weinig over zonde, gebrokenheid en verlossing wordt gesproken.

Conclusie bij het onderdeel output

(De verwachting vooraf: De LC heeft er in voorzien dat kerken en groepen een proces zijn gestart waarin men vormen zoekt waarin discipelschap, gemeenschap en missie worden uitwerkt. Ook worden de ervaringen gedeeld met gemeenten die met een soortgelijk proces bezig zijn.)

Wat het contact met andere teams betreft is het beeld dat uit de interviews komt divers. Zwolle is hier bijvoorbeeld positief over, terwijl Gouda aangeeft dat het er nauwelijks is. De SGA geeft aan dat er behoefte aan is, maar dat dit niet georganiseerd moet worden door NLZoekt.... Onze indruk is dat de onderlinge contacten aan het groeien zijn. We beseffen ons dat we wat tijd betreft pas op een kwart van het leertraject zijn. Het is volgens ons vooral van belang dat NLZoekt... in deze fase oplet dat er geen groepen buiten de boot vallen.

De vertaling van het teamproces naar de gemeenten wordt als het lastigste onderdeel ervaren. Met name hier is de 'hoe' vraag nog volop aanwezig. Ook komen hier de ecclesiologische vragen naar voren, zoals de verhouding van discipelschap en missionaire leiders tot het ambt. Op dit gebied is nog veel werk te verzetten. De teams die aan een traditionele kerk verbonden zijn zien hier een hindernis voor het proces.

Hoofdstuk 8 Theologische reflecties

8.1 *Covenant and Kingdom*

De overkoepelende theologie van *Covenant and Kingdom* was voor ons nieuw toen hier op de LC in november 2011 over gesproken werd. We herkennen dat het verbond als een rode lijn door de Bijbel loopt. Ook herkennen we dat het thema koninkrijk als een rode lijn door de Bijbel loopt. Beide onderwerpen worden ook op de GPW-opleiding behandeld. Wij hadden ze echter nog niet op deze manier aan elkaar verbonden gezien. Binnen de opleiding wordt er vaak 'of' tussen deze onderwerpen gezet. Met het onderscheid zijn er zelfs kerkstromingen te typeren. Zo is de reformatische stroming vooral met het verbond te typeren, zoals ook artikel 1 van de kerkorde van de PKN laat zien; "delend in de aan Israël geschonken verwachting, uitstrekt naar de komst van het Koninkrijk van God." In de praktijk van de kerk wordt het Koninkrijk van God vooral benaderd en beleefd als iets dat nog moet komen. Dit wil niet zeggen dat de zaken die bij 3DM aan het Koninkrijk worden gekoppeld helemaal geen plek hebben. Artikel 8 spreekt bijvoorbeeld over de missionaire opdracht van de kerk: "Gezonden in de wereld en geroepen tot de bediening van de verzoening, getuigt de kerk in verkondiging en dienst aan alle mensen en aan alle volken van het heil in Jezus Christus."

De evangelische en de pinksterbeweging is meer te typeren met een theologie vanuit het koninkrijk. Ook in het onlangs verschenen boek van Willem Ouweneel³³ wordt dit onderscheid gemaakt. Ouweneel werkt deze thema's uit in een theologie over doop en eschatologie, 'tegenover' de gereformeerde theologie. Mike Breen werkt verbond en koninkrijk niet uit tot een theologisch concept, maar tot een hermeneutische sleutel (uitleg/vertaalmethode), waardoor de bijbelverhalen in verbinding worden gebracht met het dagelijks denken en handelen.

We herkennen de verbinding tussen deze onderwerpen in het getuigenis van de Bijbel. Het is te herkennen in Genesis 1, waar God zich aan de mens verbindt door deze naar Zijn beeld te scheppen en de mens direct de opdracht geeft heerschappij te voeren over de hele aarde.

Door een hele grote stap te nemen, zien we de verbinding tussen verbond en koninkrijk terug bij Jezus, de tweede Adam³⁴. Typerend voor deze verbinding is voor ons Openbaring 5. De Leeuw (koninklijk symbool) van Juda wordt aangekondigd in de hemel en Johannes ziet het Lam dat er uit ziet als geslacht (verbondssymbool) voor Gods troon.

De verbinding tussen de twee lijnen in de Bijbel ervaren we als verhelderend bij vragen over onze positie als christen, de kerk en onze opdracht. In alles wat we (denken te) zijn en (denken te kunnen) doen, verwijzen deze lijnen ons terug naar onze Vader die onze Koning is. Ook ontstaat er volgens ons een logischer verband tussen soms tegenstrijdig klinkende bijbelpassages. Zo kan Paulus in Romeinen 8 schrijven dat voor wie in Christus zijn geen veroordeling meer is en in Efeze 5:5 dat zulken (ontuchtplegers, hebzuchtigen enz.) geen deel kunnen hebben aan het koninkrijk. In theologische termen hebben we het dan over het indicatief en het imperatief; wat je bent in Christus en het gevolg daarvan. Deze krijgen voor ons met bovenstaande theologie een sterkere bijbelse verankering.

Onder bovenstaande theologie ligt een visie op de Schrift. Deze gaat uit van de betrouwbaarheid van de Bijbel zoals ze ons is overgeleverd. In de uitleg van de Bijbel, is het verhaal als geheel de boodschap, waarin relationele aspecten de nadruk krijgen. Dit in tegenstelling tot veel systematische theologie, die algemene waarheden over God en mensen uit de verhalen destilleert. Ook hierin is het onderscheid tussen orthodoxie en orthopraxie te herkennen. We vinden dit een manier van lezen en uitleggen die erg dicht bij de bedoeling van de bijbelschrijvers ligt. Ook herkennen we deze manier van bijbeluitleg in het onderwijs van Jezus, die aan het einde van de Bergrede zijn luisteraars vertelt dat wie zijn woorden hoort en doet is als een wijs man, die zijn huis bouwt op een rots (Mat. 7:24).

Waar we moeite mee hebben is dat de theologie, in onze ogen, vaak onvoldoende onderbouwd is. Er wordt tijdens de LC theologisch veel verondersteld. Bijvoorbeeld de vanzelfsprekendheid dat de kern van iedere

³³ Ouweneel, W.J., *Het verbond en het Koninkrijk van God* (z.p.:Medema, 2011)

³⁴ Romeinen 5

ecclesiologie discipelschap is. We begrijpen dat de LC voornamelijk gericht is op beweging en het proces van deelnemende kerken, maar juist bij de deelnemers krijg je ook te horen dat veel wordt verondersteld. Ook in de boeken van Mike Breen, *Covenant and Kingdom* en *Building a discipling culture*, mist vaak een goede bijbels theologische verantwoording. Wat wordt er bedoeld als we spreken over het verbond? Of hoe en wat is de visie op het Koninkrijk van God? Ook vinden wij het gebruik van de Bijbel niet altijd even sterk omdat teksten soms uit hun verband worden gebruikt. De boeken van Alan Hirsch zijn een goede aanvulling op dit punt. Deze boeken verantwoorden meer de keuze van bepaalde theologische lijnen en inzichten, waar Mike Breen ze veronderstelt. Inhoudelijk heeft deze theologie die op het leren van Jezus is gericht de valkuil van de maakbaarheid van mens en samenleving. Gechargeerd gezegd; met Jezus als ideaal voorbeeld kunnen wij met de juiste handvatten zelf beter worden. Wij zijn ervan overtuigd dat NLZoekt... en 3DM deze maakbare theologie onderschrijven. Maar om te voorkomen dat een tweede of derde generatie in deze valkuil stapt is het naar onze mening van belang er nu alvast aandacht aan te besteden. Bijvoorbeeld door in de theologie ook het 'reeds' en 'nog niet' van het Koninkrijk van God te benadrukken.

8.2 Discipelschap en ecclesiologie

___ *'discipleship builds the church, not the other way around'* ___

Discipelschap en ecclesiologie zijn twee onderwerpen die binnen de theologie van 3DM zo sterk verweven zijn dat we deze samen nemen voor de reflectie. De verbondenheid blijkt uit het hier bovenstaande citaat. Het citaat is gebaseerd op de geschiedenis van de kerk zoals die met name in het boek Handelingen is beschreven; eerst waren er discipelen, die maakten nieuwe discipelen en die vormden de kerk (in Handelingen nog geleid door de eerste discipelen). Op deze manier wordt de kerk vanuit de gelovigen bekeken en niet vanuit het instituut. Hieruit volgt dat wie de kerk wil opbouwen vooral moet investeren in de gelovigen. Bij 3DM valt dit onder de noemer discipelschap. In de geschiedenis van de kerk is het niet nieuw dat er aandacht wordt gevraagd voor de ontwikkeling van de gelovigen, in geloof, kennis en toewijding. De diverse catechismussen uit de Reformatie hadden ditzelfde doel. Verder laten ook bewegingen als het Piëtisme en in het verlengde daarvan het Reveil eenzelfde soort beweging zien; minder nadruk op het instituut kerk, meer aandacht voor de geloofsontwikkeling van de gelovige. Wat NLZoekt... in de LC brengt is daarom volgens ons niet nieuw, omdat het de nadruk op discipelschap legt. Een belangrijk verschil dat wij wel zien met de genoemde bewegingen is in de eerste plaats de veranderde context. Bij de eerder genoemde bewegingen stond de kerk nog in het centrum van een christelijke samenleving. Nu staat de kerk in de marge van een postchristelijke samenleving. Ook is deze samenleving niet meer modern, maar postmodern. Deze veranderde context heeft gevolgen over hoe er met discipelschap moet worden omgegaan. Een basis van geloof is niet meer vanzelfsprekend aanwezig en de manier van leren is fundamenteel veranderd. Leren bestaat niet meer vooral uit het kennen van de waarheid, maar gaat over het ervaren van de waarheid. 3DM is in haar focus op (de praktische invulling van) discipelschap volgens ons echt vernieuwend in het ontwikkelen van leermethoden die gelovigen in onze tijd echt kunnen helpen om te groeien in geloof en handelen, midden in een ongelovige samenleving. Op dit gebied sluit 3DM goed aan bij de huidige context. Tegelijk vormt de theologie ook een duidelijk contrast met de maatschappij³⁵. Er is bijv. geen sprake van vrijblijvendheid. Jezus volgen heeft vergaande consequenties³⁶. Waar het gaat om de gelovigen is dit niet vanwege een verdergaande individualisering, juist de gemeenschap, in het bijzonder de *extended familie*, komt centraal te staan. Kernwoorden in deze gemeenschap zijn *'low control, high accountability'*³⁷.

³⁵ NLZoekt... zou de vraag kunnen stellen wat precies de ecclesiologische fundering en positie van de gemeente is en hoe de verhouding ligt tussen het bijbelse denken over de gemeente (normatief) en de sociale culturele werkelijkheid waarin de gemeente functioneert. Voor onze onderzoeksvraag gaat dit te ver.

³⁶ Dit zie je terug in het 'koninkrijksdenken' waar begrippen als *'challenge'* een grote rol spelen. Een geveulegde uitspraak als: *'christianity is simple but hard'* past hier ook.

³⁷ Je houdt elkaar verantwoordelijk voor je leven als christen. Zie ook de *learning circle* in de *liveshapes*

Het begrip kerk

De definitie die door 3DM wordt gegeven vinden wij in de boeken van Breen, tot nu toe, theologisch onvoldoende onderbouwd. De twee LC bijeenkomsten die nog moeten komen zijn meer gericht op de kerk. We hebben begrepen dat hier de verdere onderbouwing volgt. We hebben bij de deelnemers gezien dat de theologie van de kerk van belang is voor het voortzetten van het proces in de gemeente. Om NLZoekt... en de teams te helpen om antwoorden te vinden op de vragen waar ze tegen aan lopen doen we een eerste aanzet. De belangrijkste vraag hierbij is of de kerkvisie van Breen door anderen theologisch onderbouwd wordt en hoe dit zich verhoudt met de traditionele (gereformeerde) kerkleer.

Er wordt de laatste decennia veel geschreven over hoe de (westerse) kerk er uit zou moeten zien in de postchristelijke context. Teun van de Leer stelt in zijn MA scriptie: "Waar de kerk zich in theorie en praktijk steeds meer moet definiëren als een gemeenschap die zich onderscheidt van de samenleving als geheel, komt vanzelf de vraag naar voren wie zij dan op zichzelf (nog) is³⁸". Hierbij moet volgens ons ook de vraag gesteld worden 'waarom de kerk er is'. Alan Hirsch heeft op theologisch gebied veel werk verzet om deze vragen te beantwoorden.

Missional Ecclesiology

Het boek van Alan Hirsch *The Forgotten ways* (al bekend bij NLZoekt...) zou ondersteunend kunnen zijn bij het formuleren van de visie op de kerk³⁹. Hij spreekt daarin van een *missional ecclesiology* en van een apostolisch DNA⁴⁰ waarin de kerk een verzameling is van *Jesus People* met een *missio Dei* (opdracht/missie van God). Bij hem worden kerken gevormd door en in het missionaire proces. Dit sluit heel goed aan bij 3DM en het uiteindelijke doel van de LC als ook de visie van NLZoekt... op 'missionair zijn'.

Belangrijk is dat Hirsch een theologisch fundament legt in de christologie:

Christology	determines	Missiology	determines	Ecclesiology ⁴¹
--------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-----------------------------------

Figuur 9. Ecclesiologie Hirsch

"It is Christ who determines our purpose and mission in the World, and then its our mission that must drive our search for modes of being-in-the-world".

De christologie (de leer over Jezus Christus) bepaalt wie de kerk is en waarom de kerk er is; het is Gods middel om te redden en herstellen wat verloren is. Daarin vindt ze haar oorsprong en doel⁴².

Incarnational mission en Missio Dei

De incarnatie van God in Jezus is fundamenteel voor de christologie en daarmee voor de ecclesiologie. De christologie bepaalt dus niet alleen het 'wat en waarom' van de kerk, maar ook 'hoe' zij kerk is. De implicaties voor de kerk is door Hirsch en Frost beschreven en *incarnational mission* genoemd⁴³. De uitwerking voor het zijn van kerk in een postchristelijke samenleving betekent voor veel kerken een paradigmashift. We geloven dat dit een onderdeel van het transitieproces is.

Vanuit dit perspectief is de missie van God breder dan alleen de verkondiging van redding in een verloren wereld. Het gaat ook om sociaal culturele relevantie. Kristan de Vries zegt over *Missio Dei*: "*De kerk is niet langer Gods gezondene tot verkondiging aan de wereld. In plaats daarvan is God gericht op de wereld en*

³⁸ Leer, T. van de, De kerk op haar smalst; Op zoek naar een ecclesiologisch minimum voor de kerk aan het begin van de eenentwintigste eeuw, *MA scriptie*, 2006, p.6

³⁹ NLZoekt... heeft dit boek als aanbeveling gegeven voor deelnemende kerken en groepen.

⁴⁰ Hirsch, A, *The Forgotten Ways* (Grand Rapids: Brazos Press, 2006) p. 17 en pp. 24-25

⁴¹ Hirsch, *The forgotten Ways*, p. 143

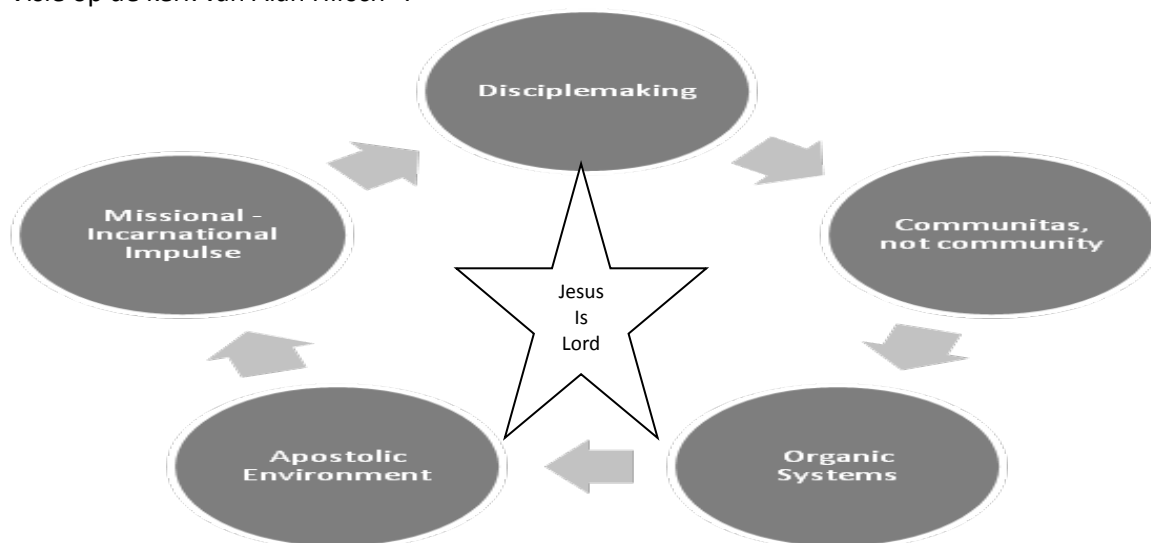
⁴² In Hirsch' visie is de kerk het middel van Gods missie om deze wereld te veranderen, in: CVKoers (mei 2012) p.40. Dit is revolutionair te noemen, zonder dat hij daarmee bedoeld dat alles direct anders moet, het is én-én.

⁴³ Frost, M. en Hirsch, A., *The shaping of things to come*. (z.p.: Baker Academic, 2009) pp. 37-41

heeft de kerk in die gerichtheid te volgen. Zo wordt de kerk een praktisch middel in Gods plan met de wereld⁴⁴.

Model

Visie op de kerk van Alan Hirsch⁴⁵.

Figuur 10. *Apostolic genius*

Voor de kerk is het centrum, je diepste identiteit, het verlossende en verzoenende werk van Jezus Christus als Heer. Daaromheen zijn een vijftal wezenskenmerken te benoemen.

- ✓ *Disciplemaking*: het worden als Jezus door en uitleven van Zijn boodschap.
- ✓ *Missional Incarnational Impulse*: de dynamiek van een missionaire incarnale beweging op haar omgeving.
- ✓ *Apostolic Environment*: het type leiderschap dat nodig is in een beweging als deze.
- ✓ *Organic Systems*: de geschikte structuren in een dergelijke beweging.
- ✓ *Communitas, Not Community*: risicovolle en radicale gemeenschap

Dit is de onderliggende dynamiek van een missionaire kerk. Hierdoor wordt ze gedreven. Zoomen we in op punt vier dan ziet een kerk er uit als een netwerk van gemeenschappen zoals hieronder.⁴⁶

Missionary Context for Church...

Figuur 11 Dynamisch kerkmodel
St. Thomas Sheffield

De metafoer die we in de inleiding gebruiken is hier zichtbaar. De kerk (*Central Base*) wordt een *lifeboat*

⁴⁴ Kristan de Vries heeft in 2011 zijn afstudeeronderzoek bij Assen Zoekt gedaan (nauw verwant aan NLZoekt..., zie www.assenzoekt.nl twitterberichten over NLZoekt..., geraadpleegd op: 23-06-2012) en theologische uitspraken gedaan over Incarnational Mission en de Missio Dei waar wij ons bij willen aansluiten. In: Vries, K. de, *De community als missionair netwerk*, afstudeeronderzoek Assen Zoekt in kader van opleiding GPW-ETF, (Ede 2011) pp.10-11

⁴⁵ Hirsch, *The forgotten Ways*, pp. 24-25

⁴⁶ Dia uit de ppt van 3DM tijdens LC1 in november 2011, voorbeeld van kerkstructuur van de St. Thomas Church Philadelphia, Sheffield (<http://www.stthomaschurch.org.uk/>)

station die leiding en impuls geeft aan dynamische MC's, die als reddingsboten in de samenleving worden gezonden. Vooral in de missionaire deelgroepen komt het incarnale karakter naar voren. Hier zijn de gelovigen (discipelen) die hun leven delen met anderen, wel of niet gelovigen, om zo anderen te discipelen.

De kerk wordt in dit model geleid vanuit de vijfvoudige bediening, gebaseerd op Efeziërs 4:11-13. Breen zegt over leiderschap in verhouding tot de kerk: *'Leading a church can become such a heavy burden that many pastors leave their churches and forsake their calling. While the bible clearly defines roles within the Church, the mission of the Church was intended to be shared by the whole body. A healthy Church builds a discipling culture and equips every member to participate in the missional work to which God calls them'*⁴⁷. Leiderschap is volgens Breen niet alleen gegeven aan diegenen die een leiderschapsrol vervullen, maar aan iedere gelovige. Zo wordt het lichaam van Christus (lees: de kerk) opgebouwd en komt het tot volle wasdom en tot volheid van Christus.

Verhouding tot traditionele kerken met gereformeerde achtergrond

In onze ogen staat de beschreven christologie en ecclesiologie dicht bij die van de Reformatie. De beschrijving van de kerk⁴⁸ en de christen⁴⁹ en de ook de ambtsleer⁵⁰ laat vooral accentverschillen zien wat theologie betreft. Het grootste verschil is dat in deze geschriften de kerk voor de gelovige wordt geplaatst. Dit heeft zeker een theologische achtergrond, maar ook duidelijk een contextuele oorzaak. De gereformeerde leer over het ambt aller gelovigen heeft in onze ogen geen fundamentele tegenstelling met de vijfvoudige bediening. Onze mening is dat er vanuit de theologie meer overeenkomsten zijn dan verschillen. Waar het botst met de traditie is dat met name van organisatorische en culturele aard. Wat organisatorisch botst is met name het alleenrecht van het ambt van predikant om de sacramenten te bedienen en de eenzijdige nadruk op de ambten van leraar en herder. Cultureel botst het met de centrale beleving van het instituut kerk en het ontstane onderscheid tussen leken en geleerden. De genoemde verschillen in cultuur, organisatie en theologie hebben invloed op het transitieproces van een deelnemende kerk uit deze context. Wij kunnen op dit moment nog niet zien hoe groot deze invloed uiteindelijk zal zijn. We denken dat met 'wat kunst en vliegwerk' een heleboel praktisch op te lossen is, maar vragen ons af of de transitie daarmee echt gemaakt gaat worden. Daarnaast pleiten we voor een verdere theologische bezinning op beide visies van kerk zijn waarin er vooral punten worden gezocht waarin de visies elkaar theologisch vinden en/of versterken. Het is evident dat er verschillen zullen blijven, maar de kern ligt dicht genoeg bij elkaar om ruimte te geven voor die verschillen. NLZoekt... zou een rol kunnen spelen in het opstarten van deze bezinning. Wellicht door deze praktijk als voorbeeld te nemen en daar op universitair niveau aandacht voor te vragen⁵¹. NLZoekt... zou ook bij dhr B. Plaisier van de PKN aandacht kunnen vragen voor de moeilijkheden waar de teams tegen aanlopen. Ook de gemeente-adviseurs van de PKN zouden hierin een rol kunnen hebben.

Op dit terrein liggen nog mooie vragen om verder uit te diepen, te beantwoorden en praktisch uit te werken voor de volgende lichting afstudeerders HBO of universiteit.

⁴⁷ Breen en Cockram, *Building a discipling culture*, p. 95

⁴⁸ Onveranderde Augsburgse confessie, VII over de kerk, 1530

⁴⁹ Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 29

⁵⁰ Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 30

⁵¹ In een iets andere context (gemeentestichting), maar voor ons wel typerend genoeg in ons geval noemen we de situatie rondom de 'proef'kerk Stroom in Amsterdam. Ons inziens is hier te laat de theologische discussie op gang gekomen die natuurlijk onvermijdelijk was en is.

Hoofdstuk 9 Slotwoord

In het voorgaande heeft u onze motivatie en verantwoording kunnen lezen van onze afstudeeropdracht. We kunnen het onderzoek naar het effect van de LC en het proces dat het op gang heeft gebracht bij de deelnemers het best omschrijven als een zoektocht. Dat past ook goed in de context van NLZoekt.. en dat van het proces van de deelnemers. We hopen dat het eindresultaat in ieder geval duidelijk heeft gemaakt dat de LC inderdaad het transitieproces ondersteunt. Daarnaast zijn er natuurlijk aandachtspunten en zaken die anders kunnen of verdieping en verheldering verdienen. We hebben vanuit onze achtergrond van theologiestudenten ook de onderliggende theologie verhelderd. Hieronder vindt u nog de literatuurlijst en de bijlagen. Hopelijk was het verslag voor u de moeite waard om te lezen. We hopen vooral dat dit onderzoek kerken in Nederland helpt in hun zoektocht om het goede nieuws van God bekend en zichtbaar te maken.

Hoofdstuk 10 Literatuurlijst

Breen, M., *Covenant and Kingdom* (USA: 3DM Publishing, 2010) 251 pp.

Breen, M. en Cockram, S., *Building a Discipling Culture* (USA: Sheriar Press, 2009) 156 pp.

Breen, M. en Hopkins, B., *Clusters* (Pasadena, CA: 3DM Publishing, 2007) 344 pp.

Frost, M. en Hirsch, A., *The shaping of things to come* (z.p.: Baker Publishing Groep, 2009) 236 pp.

Hirsch, A., *The Forgottten Ways* (Grand Rapids: Brazos Press, 2006) 295 pp.

Hirsch, A., 'ons evangelie is te smal voor deze wereld', en Beek, van der B, *een verdeelde kerk is een onmogelijkheid* in: *CVKoers*, Mei 2012 No.4, pp. 40-57.

Leer, T. van de, *De kerk op haar smalst; Op zoek naar een ecclesiologisch minimum voor de kerk aan het begin van de eenentwintigste eeuw*, (Vrije Universiteit Amsterdam; z.p., 2006) 96 pp.

Migcelbrink, F., *praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn* (SWP Amsterdam, 2006-2008) 271 pp.

Ouweneel, W.J., *Het Verbond en het Koninkrijk van God* (z.p.: Medema, 2011) 580 pp.

Verhoeven, N., *Wat is onderzoek?; praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs* (Boom Lemma Den Haag, 2011) 384 pp.

Vries, K. de, *De community als missionair netwerk*, afstudeeronderzoek GPW-ETF, (Ede 2011), 75pp.

<http://www.nederlandzoekt.nl/organisatie/over-rudolf-setz> (geraadpleegd op: 11-06-2012)

http://en.wikipedia.org/wiki/Missional_community#cite_note-10 (geraadpleegd op: 19-03-2012)

http://www.weare3dm.com/pages/page.asp?page_id=100728, (geraadpleegd op: 19-03-2012)

<http://mikebreen.wordpress.com/2012/02/04/how-i-chose-movement-over-mega-the-story-of-sheffield/>
(geraadpleegd op: 06-03-2012)

<http://3dmuk.com/about-lcs/> (geraadpleegd op: 22-04-2012)

<http://weare3dmuk.files.wordpress.com/2011/10/lc-intro-2.png?w=500&h=255> (geraadpleegd op: 09-04-2012)

<http://www.stthomaschurch.org.uk/discipleship> (geraadpleegd op: 07-06-2012)

Bijlage I Interviews deelnemende teams LC

Diepte-interview team Wieringerwaard, Aukje van Kampen

Omvang team: 2 personen ; Aukje en Albert van Kampen

Context: Pioniers in Noord-Holland die voornamelijk alleen opereren.

Vragen

1. Welke aanleiding was er om te starten met de LC?

Team Wieringerwaard werkt los van een gemeente en mist daardoor voor hen bruikbare ondersteuning en feedback in hun context. Ze denken deze steun te kunnen krijgen via de andere deelnemende teams in de LC. Ze hopen zo een groep mensen om zich heen te verzamelen die hen ook geestelijk ondersteunt in hun situatie. Daarnaast hopen ze door de LC weer nieuw elan te vinden in hun werk.

2. Welk transitieproces moest er gemaakt worden in jullie context? Wat zouden jullie graag veranderd willen zien?

Een proces van verandering van het organiseren van veel missionaire activiteiten naar meer diepgang in contacten en (vergaande) invloed in levens van mensen. Het organiseren kost veel energie en lijkt weinig op te leveren.

3. In de eerste twee LC's ging het vaak over de stem van God verstaan. Wat kun je zeggen over het proces dat op gang is gekomen over het ervaren en verstaan van Gods stem in je bediening en richting?

Het nadeel van 'alleen' werken is dat je vaak het idee hebt dat je er alleen voor staat. Elke keer was er wel de intentie om Gods stem te verstaan voor richting en bemoediging in de eigen context, maar dit kost veel moeite. Ze merken dat ze mensen om zich heen nodig hebben waar God ook door heen kan spreken. Dit wordt wel ervaren door Albert in de huddle. Er zijn nog geen concrete stappen gezet en nog geen echte dingen veranderd op dit gebied. De intentie is er altijd wel geweest. Dit proces wordt ook wel als frustrerend ervaren.

4. Welk proces hebben jullie als team doorgemaakt?

Albert is er meer mee bezig dan Aukje. De rol van de LC in het proces is dat als je iets nieuws wilt beginnen dat je dan wat stopt. Wat stop je? Ze zitten volop in het teamproces. Ze zoeken nog naar een rolverdeling onder elkaar. De LC heeft hierin wel dingen losgemaakt, maar niet zozeer ondersteund. Ze worstelen duidelijk met de implementatie van de plannen.

5. Hoe heb je de bijbelse onderbouwing/verantwoording van discipelschap ervaren?

Het beste is deze vraag te beantwoorden met een aanvulling over de mail van Aukje, daags na het interview. 'Ik bedacht dat de LC echt een proces is. Je krijgt niet een hoop informatie toegeschoven maar ze gaan er echt met je doorheen. En haast ongemerkt kom je verder. Dan kijk je achterom en zie je dat er wat gebeurd is. Verder vind ik het mooi dat er geen ingewikkelde theologische onderbouwing is, maar gewoon eenvoudig vanuit de evangeliën, zoals Jezus met z'n discipelen optrok. Gisteren had ik het met iemand nog over het boek van Rick Warren, Doelgericht leven. Ik vind dat hij er soms teksten bij sleept die er naar mijn idee niks mee te maken hebben, dat was mijn moeite met zijn boek, maar dat heb ik bij de LC niet'.

6. Hebben jullie nog theologische vragen die niet beantwoord zijn, of onderbelicht zijn gebleven? Kun je überhaupt spreken van bijbelse reflectie binnen het team? Welke rol speelde dit in jullie proces?

Nee, geen theologische vragen, meer praktische vragen. Ook niet echt mee bezig geweest. Ze geloven dat het bijbels theologisch goed is onderbouwd. Ook is het in hun eigen context niet echt belangrijk dat het

volledig theologisch moet kloppen. De transitie ligt ook niet op dit punt.

7. Wat voor invloed speelt het maken van plannen op het proces dat jullie door moeten?

Plannen maken was in het team lastig, maar wel nodig. Het dromen houdt je onderweg, maar daarnaast is het ook goed om kleine stappen te maken. Ze ervaren nog moeite bij de implementatie van de plannen in eigen context. Dat heeft te maken met persoonlijke omstandigheden en volgens Aukje niet zozeer met de LC.

8. Lukt het jullie om de mensen waarmee jullie leven/werken onderdeel te maken van jullie eigen proces?

Het proces stagneert bij het delen van de plannen in de grotere groep, de eigen omgeving. Het blijft nog teveel een proces van Aukje en Albert als team. Daarnaast ervaart Albert persoonlijk ook moeite in hun proces. Ze hebben veel teleurstellingen moeten incasseren in het verleden. Dit heeft invloed op het proces in het heden.

9. Hebben jullie ondersteuning gemist? Waar had meer bij stil gestaan kunnen worden gezien jullie context?

De eerste stappen kunnen gemaakt worden. Juist het praktische van kleine stappen wordt erg gewaardeerd. Niet alleen maar theorie, maar meer begeleiding. In die zin hebben ze weinig gemist. Heel praktische ondersteuning bij de plannen (supervisie) zou hun eventueel kunnen helpen.

10. Hoe zou je de relatie met de andere deelnemende teams willen omschrijven? Is er onderling contact?

Er wordt ondersteuning naast de LC ervaren. Ook de begeleiding in de huddle wordt als positief gezien. Daarnaast wordt er saamhorigheid ervaren door Aukje. Ze zegt het volgende over de afsluiting van iedere midweek: 'Bij onze doelen voor deze periode op de flapover hebben we de post-its geplakt die we gekregen hebben bij het afsluitende gebed van de LC. Die post-its hebben we al een paar keer bekeken. Wat hebben ze ons te zeggen voor deze periode? Bemoedigend, dat gebed voor elkaar en de post-its'.

11. Wat zou je tot slot nog concluderend over jullie proces kunnen zeggen?

De taal wordt wel als barrière gezien, ook om anderen onderdeel te maken van hun eigen proces. Inhoudelijk ook graag Nederlands, lifeshapes en dergelijke.

Diepte-interview Samenwerkingsgemeente Alexanderpolder (SGA), Erjan van der Linde

Context: DE SGA is een Kerk in de Alexanderpolder in Rotterdam die is ontstaan uit een samenwerking tussen een NGK gemeente en een CGK gemeente en telt nu ongeveer 500 leden.

Vragen

1. Welke aanleiding was er om te starten met de LC?

De twee belangrijkste redenen voor de SGA om met de LC te starten waren:

a) Er is goed en groeiend kringenwerk binnen de SGA, waar men blij mee is. Toch zijn de kringen vrij intern gericht en was er de vraag/het verlangen; Kunnen de kringen missionair worden?

b) De SGA heeft ook een missionair project Open Arms, dat breed gedragen wordt in de gemeente. Het project is erg activiteit gericht, hierbij ontstond de vraag/het verlangen; Kan Open Arms ook een gemeenschap worden/vormen, met geestelijke verdieping?

Een grote gedeelde vraag bij beide punten was de vraag hoe dit dan zou kunnen en hoe zo iets er dan uit zou gaan zien.

2. Welk transitieproces moest er gemaakt worden in jullie context?

De grote vraag voor de SGA aan het begin van de LC was hoe missionaire groepen kunnen bijdragen aan de uitbreiding van het koninkrijk van God. Het kernwoord in deze zin was 'hoe'. Op de LC bleek dat er meer nodig was om missionaire groepen op te zetten dan het leren toepassen van een model. De paradigmaschift die in de SGA gemaakt moet worden is om decentraal te gaan denken, d.w.z. minder kerkgericht.

3. In de eerste twee LC's ging het vaak over de stem van God verstaan. Wat kun je je zeggen over een proces dat op gang is gekomen over het ervaren en verstaan van Gods stem?

Persoonlijk: Erjan had al wel aandacht/ervaring met het verstaan van Gods stem/leiding. Het onderwijs hierover heeft dit wel opgefrist en heeft het verstaan voor een deel verplaatst van een onderdeel van het persoonlijk geloof, naar het delen en bespreken hiervan in de huddle. Erjan heeft hierin wel ervaren dat het verstaan van God gefocust werd op missionair zijn en vindt dit een te krappe benadering.

Teamproces: In de huddle die ze als team zijn gestart is er aandacht voor het verstaan van God. Binnen de huddle geven zij hier op diverse manieren vorm aan. De stem van God kan bijv. ook verstaan worden in een lied waar iemand al de hele dag aan moet denken. In de huddle wordt het als opbouwend ervaren om het persoonlijk geloof met elkaar te delen.

4. Welk proces hebben jullie als team doorgemaakt? Wat kun je zeggen over jullie betrokkenheid op elkaar?

In het team zijn de mensen meer betrokken geraakt op en in elkaars persoonlijke leven en ervaart men meer verbondenheid. Ook is er binnen het team het besef dat er meer mensen bij betrokken moeten worden. Het team is inmiddels gegroeid van 5 naar 8 mensen. In het zoeken van het team en de discussies die er zijn doet iedereen mee en heeft iedereen zijn plek/waarde.

5. Hoe heb je de bijbelse onderbouwing/verantwoording van discipelschap ervaren?

De bijbelse onderbouwing wordt als goed ervaren en wordt meegenomen in het proces. Wel worden er soms forse conclusies getrokken, zoals dat iedereen een discipel is. De aandacht voor wat God tegen jou zegt wordt als waardevol ervaren. Wel wordt er aandacht voor de gebrokenheid van de mens en zondebesef gemist; discipelschap is niet alleen een succesverhaal.

6. Hebben jullie nog theologische vragen die niet beantwoord zijn, of onderbelicht zijn gebleven? Kun je überhaupt spreken van bijbelse reflectie binnen het team? Welke rol speelde dit in jullie proces? (met deze vraag komen we erachter wat voor invloed de theologie op het transitieproces heeft gehad)

Binnen het team vindt men dat zondebesef en hoe daar mee om te gaan binnen discipelschap onderbelicht blijft. Ook wordt discipelschap met name vanuit het NT belicht en mist men de rijkdom van het OT voor het leven met God. Binnen het team is er terughoudendheid om verdere stappen richting missionaire groepen te zetten, omdat voor hen nog te onduidelijk is wat je onderweg verliest of kan verliezen. Ook is nog niet

duidelijk genoeg hoe de organisatie van missionaire groepen zich gaat verhouden tot de huidige kerkstructuur.

7. Wat voor invloed speelt het maken van plannen op het proces dat jullie door moeten?
Het maken van plannen wordt ervaren als een hulpmiddel in het proces. De informatie wordt verwerkt naar concrete plannen voor de komende tijd. In de tweede LC is het team wel voorzichtiger geweest met het maken van plannen, omdat die van de eerste iets te vooruitstrevend bleken te zijn. Het hebben van plannen met mensen die er de verantwoordelijkheid voor nemen helpt om tussen de LC's het proces op gang te houden.

8. Hebben jullie ondersteuning gemist? Waar had meer bij stil gestaan kunnen worden gezien jullie context?
Naast de LC bestond de ondersteuning met name uit de huddle van teamleiders, gegeven door Rich. Deze ondersteuning wordt door Erjan als goed ervaren. Het helpt om feeling te houden met het proces en het helpt om met andere teamleiders successen en worstelingen te delen. Het helpt ook om de eigen huddle te geven omdat je deze kan 'imiteren'. Het is wel jammer dat de gesprekken vaak te weinig zijn toegespitst op de situatie en antwoorden vaak algemene waarheden zijn. Ook is het jammer dat de verbinding vaak slecht was.

9. Hoe zou je de relatie met de andere deelnemende teams willen omschrijven?
De relatie met de andere teams bestaat nu met name uit de ontmoetingen op de LC en het contact tussen de leiders in de huddle. Dit ervaart Erjan als te weinig. Hij zou graag meekijken en 'overleggen' met teams in een vergelijkbare situatie. Er zijn een paar initiatieven op gang aan het komen om hier invulling aan te geven. Dit moet niet vanuit NLZoekt... georganiseerd worden, maar spontaan en op eigen initiatief geregeld worden.

10. Heb je zelf nog vragen die wij niet gesteld hebben?
nee

Diepte-interview Jos Kisteman van Gouda Zoekt

Gouda Zoekt is een beweging van een groep Christenen uit diverse kerken die bij elkaar in de buurt wonen en een missionair verlangen delen voor deze buurt. Jos Kisteman is de kartrekker van deze beweging. Jos en zijn vrouw hebben ruim een half jaar in Afrika gewoond en hebben daar meegewerkt aan Simple Church. Zij hebben in die tijd o.a. training ontvangen van Floyd Mcklung in het starten van huisgemeenten. Terug in Nederland verliep het proces moeizamer dan zij hadden gehoopt. Met deelname aan NLZoekt... hopen zij toerusting en ondersteuning te krijgen om in Gouda een missionaire beweging op gang te brengen.

Vragen

1. Welke aanleiding was er om te starten met de LC?

De belangrijkste aanleiding om met de LC te starten was dat Jos aansluiting bij kerken en christenen miste die mee wilde werken in de visie die hij voor de buurt waarin hij woont heeft. De LC is een platform waar anderen bij betrokken kunnen worden.

2. Welk transitieproces moest er gemaakt worden in jullie context?

Als groep maakt Gouda Zoekt met name een opbouwproces door. Een groep vrijwilligers uit verschillende kerken zijn een team aan het worden met een doel. Deze vrijwilligers zijn tegelijk in hun gemeenten bezig om enthousiasme te creëren voor de ideeën vanuit NLZoekt.... Het transitieproces dat in die gemeenten moet plaatsvinden is met name de verandering naar echt handen en voeten geven aan relationeel werken. De evangelische gemeente is nog activiteit gericht, maar groeit in het relatiegerichte en in de GKV moet het naar buiten gericht zijn nog veel meer gaan leven.

3. In de eerste twee LC's ging het vaak over de stem van God verstaan. Wat kun je zeggen over een proces dat op gang is gekomen over het ervaren en verstaan van Gods stem?

Persoonlijk: Het verstaan van Gods stem is iets waar Jos al langer mee bezig is en was geen nieuw onderwerp voor hem. Door de LC is hij hier wel bewuster/meer mee bezig. In de huddles die hij leidt merkt hij ook Gods leiding. Verder helpen de tools van 3DM om het verstaan van God over te dragen en tastbaarder te maken.

Teamproces: In de huddles merkt Jos dat de teamleden meer bezig zijn met het verstaan van God en ze hiernaar proberen te handelen. Met name de *learning circle* is een belangrijk hulpmiddel.

4. Welk proces hebben jullie als team doorgemaakt? Wat kun je zeggen over jullie betrokkenheid op elkaar?

Gouda Zoekt is begonnen met een aantal enthousiaste mensen die een team zijn geworden. Ook buiten de geplande afspraken hebben zij contact met elkaar en delen ze hun leven. Samen zoeken ze wat God wil en ondernemen ze stappen om hier gevolg aan te geven. Zo krijgen diverse teamleden meer relaties met mensen van buiten de kerk. Inmiddels zijn er 10 mensen die deelnemen aan de huddles en is er een huddle voor leiders uit de gemeenten gestart. Bezien vanuit de driehoek is er ontwikkeling in de relatie met God, elkaar en de omgeving.

5. Hoe heb je de bijbelse onderbouwing/verantwoording van discipelschap ervaren?

Er is weinig aandacht geweest voor de bijbelse onderbouwing van discipelschap en de onderwezen principes geweest. Jos heeft dit zelf niet heel erg gemist, omdat de onderbouwing voor hem voor de hand lag of vanzelfsprekend was. Wel had er wat hem betreft wat meer toelichting mogen zijn op wat een discipel is en wat een discipelschapscultuur is.

6. Hebben jullie nog theologische vragen die niet beantwoord zijn, of onderbelicht zijn gebleven? Kun je überhaupt spreken van bijbelse reflectie binnen het team? Welke rol speelde dit in jullie proces? (met deze vraag komen we erachter wat voor invloed de theologie op het transitieproces heeft gehad)

Voor Jos lag de nadruk van de LC's op het doen van bekende bijbelse principes. Hierin ligt de kracht van de LC. Het gaat vooral om het uitleven van deze principes.

7. Wat voor invloed speelt het maken van plannen op het proces dat jullie door moeten?

Het maken van plannen heeft erg geholpen in het proces. Je verlaat de LC niet met een set ideeën die je thuis moet uitwerken, maar met een plan waarmee je aan de slag kan. Ook helpt het het proces dat het hele team verantwoordelijkheden heeft binnen het plan. Niemand staat er na de LC alleen voor.

8. Hebben jullie ondersteuning gemist? Waar had meer bij stil gestaan kunnen worden gezien jullie context? (vraag mag ook negatief beantwoord worden)

Heel veel leer je door het zelf te gaan doen en uitvinden. Je wordt als het ware in het diepe gegooid. Omdat het proces gericht is op het doen is er ook veel dat alleen of met name geleerd kan worden door het te gaan doen, ook al is het nog niet helemaal uitgedokterd. De huddle via Skype van Rich is waardevol, maar gaat met name over praktische vragen uit de teams en is geen discipelschapshuddle, die Jos wel zelf aan het geven is. Jos zou het voor een vervolg belangrijk vinden dat mensen zelf in een discipelschapshuddle zitten voor ze er een gaan geven. Verder zou het waardevol zijn als er een overzicht en toelichting is van wat er tijdens de LC behandeld is.

9. Hoe zou je de relatie met de andere deelnemende teams willen omschrijven?

Er is niet zo veel contact met andere teams die aan de LC deelnemen, deze zie je eigenlijk alleen op de LC en de leiders in de huddle. De landelijke spreiding van de teams is hier waarschijnlijk de belangrijkste oorzaak van.

10. Heb je zelf nog vragen die wij niet gesteld hebben?

Ik wil graag een exemplaar van het afstudeerverslag.

Diepte-interview GKV Zwolle Noord, Jaap Ophoff

Context: Traditionele GKV in Zwolle met 1100 leden.

Team: 7 personen.

Aanleiding voor deelname aan LC

In Zwolle-Noord bestond al langer de visie dat missionair gemeente zijn van belang is als het gaat om kerk van Jezus Christus zijn. Één van de visie-peilers van de gemeente is groeien door missie en missionair actief zijn. Activiteiten als SonRise (AiA) , Alpha-cursus enz. worden structureel georganiseerd. Maar het blijft bij het organiseren van tal van activiteiten. De leiding van de gemeente wilde een meer gemeentebrede bezinning op de betekenis van 'Missie' voor het leven van een christen en het leven binnen de eigen gemeente. Er ontstond onvrede over de volgende zaken:

De eenzijdige focus op het organiseren van kortstondige activiteiten. Missionair zijn is meer dan het organiseren van missionaire activiteiten. Bovendien kost het organiseren van activiteiten veel tijd en geld en bleven de resultaten ver weg bij de verwachtingen.

Alpha-cursus bleef als enige langdurige activiteit over. Mensen die in de Alpha tot geloof waren gekomen vonden echter niet hun weg in de kerk en haar zondagse eredienst. Ze hadden behoefte aan meer contact en gemeenschap met elkaar als christenen. Zo ontstonden er al snel Na-Alpha groepen.

Dit deed de leiding van de gemeente beseffen dat het ervaren van gemeenschap, hartelijke omgang met elkaar als gelovigen meer waarde zou moeten hebben binnen GKV Zwolle Noord als missionaire gemeente. De gemeente zou dus een mentaliteitsverandering moeten ondergaan naar een gemeente waar het geloofsleven met elkaar werd gedeeld en geleefd.

Zo kwam de LC van NLZoekt... in beeld en werd er besloten dat er een team van 7 personen zou worden afgevaardigd.

Verandering en Proces

Er moest iets veranderen. Jaap ervaart samen met het team dat er duidelijk verandering nodig is willen ze een gemeenschap van gelovigen worden die relevant en aanwezig is binnen Zwolle. Er zou meer besef mogen groeien in de gemeente dat kerk zijn betekent gemeente zijn in Jezus' naam. Dat dit betrekking heeft op heel het leven en niet alleen op de zondagse kerkdienst. Dat er meer inzicht mag ontstaan dat de vorm van kerk zijn waar nu voor wordt gekozen niet de enige vorm is, en buiten dat, waarschijnlijk ook niet de beste. De gemeente faalt immers in het bieden van een gemeenschap aan mensen die zoekende zijn?!

Daarbij hoopt Jaap dat de kerk ook los komt van het idee dat ze niet onderhevig zijn aan een (kerk) cultuur waarbij ingesleten patronen als waarheden gelden voor de kerk in het algemeen. En dat het zijn van een levende gemeenschap van christenen helemaal geen bedreiging vormt voor de gemeente, maar juist relevant is voor de eigen omgeving in een cultuur van individualisme. Er zou een proces doorgemaakt moeten worden van een kerk die denkt vanuit structuren en institutie naar een gemeenschap van gelovigen die hun leven als christenen met elkaar deelt en uitleeft.

Discipelschap en teamproces

Tijdens de eerste LC ging het over discipelschap. Als volgeling van Jezus is het belangrijk dat je zijn stem leert verstaan. Als kerk, maar ook als groep en individu. Voor Jaap zelf was dit niet nieuw, maar meer een bevestiging van wat hij al deed. Dit kenmerkt zijn manier van leven; God op elk terrein betrekken en zijn leiding leren zien en ervaren. Ook voor de teamleden was dit niet nieuw, maar meer een bevestiging en stimulans om dichter bij God te willen leven. Jaap ziet door de LC wel een groei om als team God meer te zoeken. Er worden stappen gezet om te leren Gods stem (meer) te verstaan en dit met elkaar te delen. Als

onderdeel van het teamproces word je gestimuleerd om dit vaker te doen. Zo zijn er bijvoorbeeld twee leden van het team die op regelmatige basis bij elkaar komen om elkaar scherp te houden en er voor elkaar te zijn als christen. Jaap ziet een duidelijke groei op dit gebied in het team. Het laat hem ook stralen, want 'dit is toch hoe de kerk behoort te zijn!'.

Familie is een woord dat Jaap hierbij noemt; een kernwoord volgens hem als het gaat om kerk zijn met elkaar. Door de LC ziet hij een proces van groei in het zorgen en verantwoordelijk zijn voor elkaar. Hij ziet hechte relaties ontstaan in het team die nodig zijn om echt relevant te kunnen worden als kerk. Hij hoopt dat de hele gemeente dit proces ook aan wil gaan; durft te doen!

Bijbelse onderbouwing

Jaap gelooft in de basis van discipelschap als het gaat om de kerk. Dat deed hij al. De nadruk in de LC op discipelschap vond hij goed onderbouwd. Toch was de eerste LC qua onderbouwing van discipelschap voor Jaap wel 'teleurstellend'. Discipelschap is een algemeen gebruikt woord in de kerk en we benadrukken allemaal het belang ervan. Te weinig vond Jaap in de eerste LC naar voren komen wat discipelschap nu eigenlijk is. Waar hebben we het over als het gaat om discipelschap in de LC? Het werd nu als het ware verondersteld dat iedereen wel wist waar het over ging. De vraag naar het 'wat is' van discipelschap bleef hem na de 1^e LC bezig houden en daarom is hij het zelf gaan uitzoeken. In de LC2 werd hij bevestigd in wat hij zelf had uitgezocht. Hij had liever gezien dat in de eerste LC werd begonnen met de uitleg en verantwoording van discipelschap dan weten we meteen waar het over gaat en dan blijft er meer ruimte over bijvoorbeeld in LC2 voor leiderschap.

Context

Daarbij komt dat er tijdens het proces en in de context van GKV Zwolle Noord ook vragen kwamen over met name de invloed van het denken van de LC, op gebieden als discipelschap en gemeenschap, op het gereformeerde denken over de kerk en haar praktijk. Vooral de focus op de missionaire deelgroepen zorgde voor ruis en vragen. Want hoe verhouden discipelschap en gemeenschap in deze vorm zich tot de ambtsleer en ambtsstructuur die we kennen? Bij het overbrengen van het proces van het team naar de gemeente zorgden deze vragen toch wel voor een gevoel van 'geremd' worden bij het team. Op dit moment merkt Jaap nog niet de gevolgen in het team als het gaat om hun proces, maar hij houdt er rekening mee dat deze vragen bij het vertalen van het proces naar de gemeente wel invloed gaan hebben. Jaap refereert hierbij aan de actuele discussie in de 'Stroom' gemeente in Amsterdam waar een missionaire beweging ook zorgt voor beroering op dit punt.

Ondersteuning

In dit proces zou Jaap ook graag ondersteuning ontvangen. Hoe zorg je ervoor dat het proces dat je als team doormaakt ook wordt doorgemaakt door de (grote) gemeente die je vertegenwoordigt? Zeker als het gaat om bovenstaande vragen over invulling en visie op de kerk zijn dit belangrijke vragen. Temeer omdat er weinig gevoel voor noodzaak lijkt te leven binnen de hele gemeente en dan met name de kerkenraad. Daarnaast is het wel zeer bemoedigend dat ze als team steun vinden bij andere deelnemende kerken die qua kerkelijke achtergrond op elkaar lijken. De steun vindt hij doordat er goede ontmoetingen zijn geweest en relaties zijn ontstaan, dat er contact is met elkaar en bovenal dat er met elkaar en voor elkaar wordt gebeden.

Bijlage II Vehikels

Huddles

Om het transitieproces tijdens de twee jaar durende cursus te blijven beïnvloeden en sturen, maakt 3DM gebruik van zgn. *huddles*. Leiders van groepen of kerken worden (vaak via Skype gezien de afstanden) maandelijks gecoacht om het proces van het komen tot discipelschap vorm te geven. Er zijn twee verschillende vormen van coaching in de *huddle*. De eerste vorm is de *character huddle*. In deze vorm wordt de leider zelf bevraagd en gevormd als discipel van Jezus. Dit proces is essentieel gezien de visie op discipelschap. Hierin wordt uitgegaan van *life on life ministry* zoals verderop in deze bijlage wordt beschreven. De tweede vorm is coaching op vaardigheden om als leider zelf ook een *huddle* te kunnen vormen met anderen. Niet minder belangrijk, omdat uiteindelijk het proces van imitatie en leren niet stopt bij de kerkleider.

Midweekse ontmoetingen

In een proces van twee jaar worden er vier midweekse ontmoetingen met alle deelnemende groepen gehouden. Belangrijk in dit proces is het ontmoeten en leren van elkaar. Teams kunnen elkaar bemoedigen en voor elkaar bidden, elkaar scherp houden en inspireren. Het is heel belangrijk om als kerk of groep niet in een isolement te raken tijdens het tweejarig proces.

Open Space

Tijdens het participatief onderzoek bij de midweekse ontmoetingen viel ons op hoeveel ruimte er was voor het ontmoeten van elkaar. Hoe belangrijk de centrale informatieve sessies ook zijn, ze mochten niet ten koste van de zgn. *Open space* gaan. Heel bewust, omdat hier heel spontaan het leven met elkaar gedeeld en van elkaar geleerd werd. Er ontstaat zo een gemeenschappelijke band die belangrijk is in het transitieproces naar een cultuur van discipelschap.

Life-on-life ministry

3DM laat zich als het gaat om verantwoording van de discipelschapscultuur inspireren door de bediening van Jezus in het NT. De leerlingen (discipelen) die Jezus roept in het begin van zijn bediening zijn dezelfde leerlingen die hij vlak voor zijn hemelvaart de opdracht geeft om alle volken tot Zijn leerlingen te maken en hun te leren alles wat zij ook geleerd hebben⁵². Het principe dat ze hierbij gebruiken is het principe waarmee Jezus Zijn leerlingen leert, de zgn. "*life on life ministry*". Jezus onderwijst zijn leerlingen door samen met ze te op te trekken en Zijn leven met hen te delen. Op basis van de grote opdracht is een christen per definitie een leerling die geroepen is leerlingen te maken en te onderwijzen. Dit in de praktijk brengen bepaalt volgens 3DM het bestaansrecht van de kerk⁵³. Een ander belangrijk aspect bij de totstandkoming van een discipelschapscultuur is het laten ontstaan van een *extended family*. Wanneer er mensen door God op je levenspad worden gezet neem je ze op in je familie. Je brengt tijd met ze door en stelt je huis voor hen open. Je deelt je leven met mensen die God je geeft. Mooi samen te vatten met: *Do you practice what you preach?*

Zoals gezegd zou binnen kerken dan ook meer aandacht mogen komen voor discipelschap. 3DM kent daarom de belangrijkste fase in het transitieproces toe aan het bouwen van een cultuur van discipelschap. Met als doel om mensen een stap verder te helpen als volgeling van Jezus.

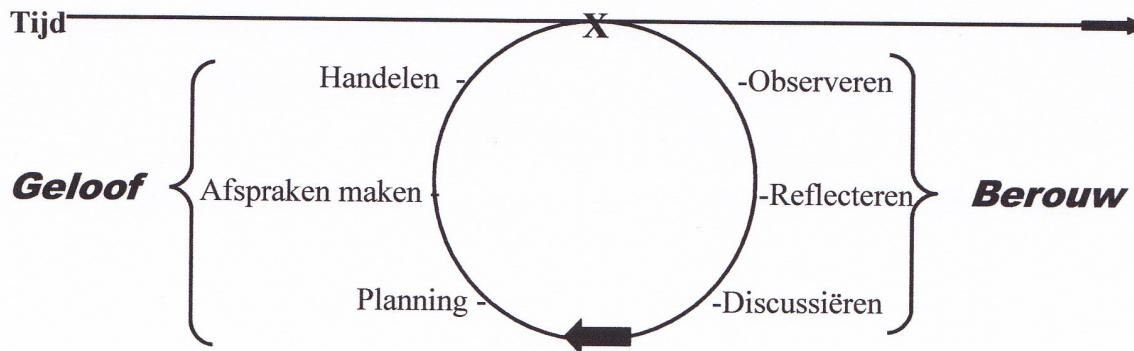
⁵² Mattheus 28:19-20

⁵³ Breen en Cockram, *Building a discipling culture*, pp. 6,7

Bijlage III Lifeshapes

De Learning Circle

Een belangrijk aspect in dit leerproces is een terugkerend proces van bekering. Bekering is een proces van berouw hebben van wat niet goed is (niet van God komt) en geloof hechten aan wat goed is (dat wat van God komt). Bij 3DM geven ze dit proces weer met “de leercirkel”⁵⁴

Figuur 12 Learning Circle

De bovenste lijn is de tijd (minuten, uren, dagen enz.) De X staat voor een moment/gebeurtenis in je leven waarop je als het ware wordt stilgezet. Zo een moment wordt bij 3DM een kairos moment genoemd, naar het Griekse woord dat in Marc. 1:14-15 voor tijd wordt gebruikt (14 Nadat Johannes gevangen was genomen, ging Jezus naar Galilea, waar hij Gods goede nieuws verkondigde. 15 Dit was wat hij zei: ‘De tijd is aangebroken, het Koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws.’). Het is een moment dat de mogelijkheid tot groei/verandering heeft, waarschijnlijk omdat zo een moment/gebeurtenis de waarheid (over jezelf) aan het licht brengt. De mensen tegen wie Jezus sprak waren niet in het Koninkrijk en moesten zich eerst bekeren⁵⁵ om er te kunnen komen. Het leven als discipel is een leven met veel van bovenstaande leercirkels. Gelukkig mag een discipel deze weg gaan in afhankelijkheid van en samen met God. Een discipel hoeft en kan niet op eigen kracht zijn roeping waarmaken. Wel is het aan de discipel om te kiezen om deze weg te gaan. Het is voor 3DM fundamenteel dat het proces van de leercirkel in een gemeenschap plaatsvindt. Hier kan je geholpen worden te veranderen en je verandering helpt anderen te veranderen (voorbeeldfunctie).

De Semi-Circle

De halve cirkel wordt als het ware getekend door een pendule die heen en weer slingert. Deze pendule geeft een levensritme weer en wordt door 3DM op twee manieren toegepast.

De eerste toepassing is het ritme van rusten en werken.

___ “We have become human doings rather than human beings” ___⁵⁶

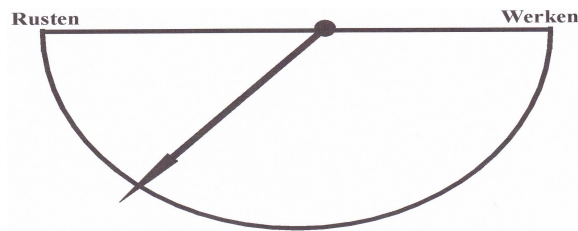
Volgens 3DM is het voor een discipel van groot belang om een gezonde verhouding tussen werken en rusten te ontwikkelen. Te vaak zien zij voorgangers met een burn-out. Ten diepste gaat het volgens 3DM over een juist perspectief op identiteit en verantwoordelijkheid. In onze cultuur zijn we vaak wat we doen,

⁵⁴ Breen en Cockram, *Building a discipling culture*, p. 25

⁵⁵ Bekeren komt van het Griekse metanoia wat wijst op een verandering van denken of van hart (Huddle guide pg 14.)

⁵⁶ Breen en Cockram, *Building a discipling culture*, pp. 6,7

of wat we presteren. In Gen. 1 lezen we dat God de mens eerst zijn identiteit geeft (naar Zijn beeld) en daarna de opdracht voor de mens (zorgdragen voor de schepping). De opdracht laat zien dat de mens een taak heeft en dus ook moet werken, maar de mens krijgt ook rust en is beperkt in wat hij kan. Rusten in de identiteit die de mens heeft gekregen (vanuit NT in Christus) en werken in afhankelijkheid zijn belangrijke ijkpunten voor het leven van een discipel en worden weergegeven in de pendule.

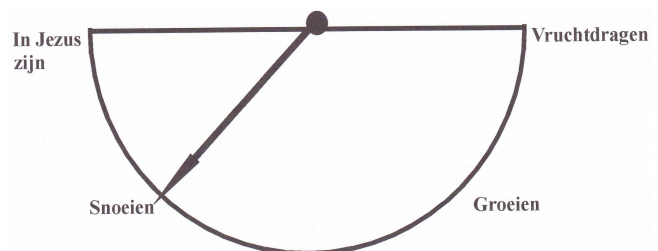

Figuur 13. Ritme rusten – werken

Dit principe kreeg tijdens de LC concreet vorm, doordat de deelnemers niet alleen plannen moesten maken voor wat ze in de komende periode zouden gaan doen, maar daar ook bij moesten zetten wat ze daarvoor zouden gaan stoppen.

De tweede toepassing is het ritme van groeien, vruchtdragen en snoeien.

‘Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de wijnbouwer. Iedere rank aan mij die geen vrucht draagt snijdt hij weg, en iedere rank die wel vrucht draagt snoeit hij bij, opdat hij meer vruchten draagt. Jullie zijn al rein door alles wat ik tegen jullie gezegd heb. Blijf in mij, dan blijf ik in jullie. Een rank die niet aan de wijnstok blijft, kan uit zichzelf geen vrucht dragen. Zo kunnen jullie geen vrucht dragen als jullie niet in mij blijven. (Joh.15:1-5)

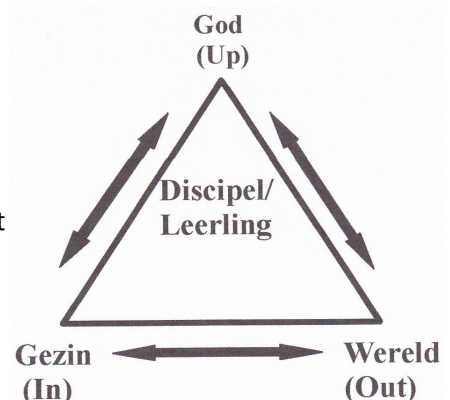

Figuur 14. Ritme groeien, vruchtdragen en snoeien

In deze *lifeshape* zijn de woorden van Jezus uit Joh. 15 uitgewerkt. De *lifeshape* helpt om inzicht te krijgen in ons leven en de fase waar we in zitten. Het leven van een discipel bestaat niet alleen uit vruchtdragen. Er zijn ook tijden dat er gesnoeid wordt of dat er groei plaatsvindt. Dit inzicht kan rust (i.p.v. schuldgevoel van bijv. geen vruchtdragen) en richting geven om te doen wat past of helpt in de periode waar je in zit. Belangrijk in dit figuur is dat al deze zaken beginnen bij het in Jezus zijn.

De Triangle

Deze *lifeshape* brengt de drie speerpunten van het leven als discipel in beeld. De punten zijn gebaseerd op: het eerste gebod, heb God lief boven alles, het gebod van Jezus, heb elkaar lief (Joh. 15) en de grote opdracht die Jezus aan zijn discipelen geeft (Mat. 28). Het doel van het figuur is om deze aspecten bij elkaar te brengen en te leren dat in een juiste balans alle drie onderdelen het beste tot hun recht komen.⁵⁷

Figuur 15. Triangle

⁵⁷ Breen en Cockram, *Building a discipling culture*, pp. 57-76